

МУНИЦИПАЛЬНОЕ АВТОНОМНОЕ ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНОЕ
УЧРЕЖДЕНИЕ «ГАРГИНСКАЯ СРЕДНЯЯ ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНАЯ
ШКОЛА им. Н.Г.ДАМДИНОВА»
МУНИЦИПАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ «КУРУМКАНСКИЙ РАЙОН»
РЕСПУБЛИКА БУРЯТИЯ

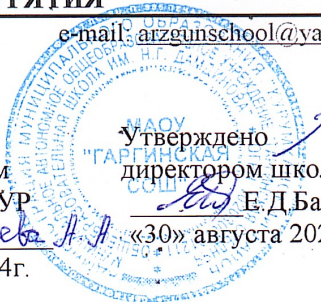
671635, с. Арзгун, ул. Комсомольская 1.

e-mail: arzgunschool@yandex.ru

Рассмотрено
на заседании МО
учителей гуманитарного
направления
Э.Д. Бадмаева
«30» август 2024г.

Согласовано
с заместителем
директора по УР
С. И. Сундурова
«30» август 2024г.

Утверждено
директором школы
Э.Д. Бадмаева
«30» августа 2024г.

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА

Предмет: Бурятский язык

Класс: 6.

Учитель: Евреева Т.Я.

Арзгун

2024г.

ТАЙЛБАР И БЭШЭГ

«Буряад хэлэн» гэхэн курсын ажалай программа хадаа Россиин Федерациин хуралсалай Министерствын тогтоолнууд дээрэ үндэхэлжэ зохёогдоһон хуралсалай программа болоно:

- Федерального закона «Об образовании в Российской Федерации» от 29.12.2012 г;
- Закона Республики Бурятия от 13.12.2013 № 240-V «Об образовании в Республике Бурятия»;
- Закона Республики Бурятия от 10 июня 1992 г. №221-ХП«О языках народов Республики Бурятия» (с изменениями и дополнениями);
- Федерального государственного стандарта основного общего образования (утвержден приказом Министерства образования и науки Российской Федерации от 17 декабря 2010 г. № 1897 «Об утверждении и введении в действие федерального государственного образовательного стандарта основного общего образования» (зарегистрирован в Минюсте России 6 февраля 2015 г., рег. номер 35915);
- Постановление правительства РБ от 23 июня 2014 г. №289 «Об утверждении Государственной программы РБ «Сохранение и развитие бурятского языка в Республике Бурятия» (с изменениями на 23 октября 2018 года);
- Постановление правительства РБ от 12 марта 2009 г. №80 «О концепции развития бурятского языка»;
- Постановление правительства РБ от 2020 г. «Об утверждении Государственной программы РБ «Сохранение и развитие бурятского языка в РБ» (на 2021-2022 гг.)»;
- приказа Министерства образования и науки Российской Федерации от 29.12.2014 г №1644 «О внесении изменений в приказ Министерства образования и науки Российской Федерации от 17 декабря 2010 г №1897 «Об утверждении федерального государственного стандарта основного общего образования»;
- приказа Министерства образования и науки Российской Федерации от 31.12.2015 № 1577 «О внесении изменений в федеральный государственный образовательный стандарт основного общего образования, утвержденный приказом Министерства образования и науки Российской Федерации от 17 декабря 2010 г. № 1897» (Зарегистрирован в Минюсте России 02.02.2016 № 40937);
- Федеральных перечней учебников на 2017/2018 учебный год (утверждены приказом Минобрнауки России от 31 марта 2014 г №253 (ред. от 08.06.2015)с изменениями на 26 января 2016 года «Об утверждении федерального перечня учебников, рекомендуемых к использованию при реализации имеющих государственную аккредитацию образовательных программ начального общего, основного общего, среднего общего образования»);
- СанПиНа 2.4.2.2821-10 "Санитарно-эпидемиологические требования к условиям и организации обучения в общеобразовательных учреждениях"» (утверждены постановлением Главного государственного санитарного врача Российской Федерации от 29 декабря 2010 г. №189, зарегистрированным в Минюсте России 3 марта 2011 г., рег.номер 19983)
- Примерной основной образовательной программы основного общего образования протокол №1/15 от 08 апреля 2015 г;
- Основной образовательной программы основного общего образования МАОУ «Гаргинская средняя общеобразовательная школа им. Н.Г. Дамдинова»;
- Устава МАОУ «Гаргинская средняя общеобразовательная школа им. Н.Г. Дамдинова», утвержденного постановлением администрации МО «Курумканский район» от 28 декабря 2020 г.

Россиин эрдэм хуралсалда шэнэ шэглэлнүүдэй нэбтэрэн орожо, бэлүүлэгдэжэ байгаа мүнөө сагта Байгалай регионой хуралсалай эмхинүүдтэ буряад хэлэ бэшэг шудалгалгада гүнзэгы анхарал хандуулагдана. 1992 оной июниин 10-да баталагдаһан «Буряад Республикын арадуудай хэлэнүүд тухай» Хуулиин ёһоор буряад хэлэнэй гүрэнэй хэлэнүүдэй нэгэн болоод байхадань, тус хэлэндэ олониитын, арад зоной, тэрэ тоодо

залуушуулай, хурагшадай хандалга нилээд гүнзэгьрнэ. Тиимэһээ багшын үүсхэлдэ, зохёохы ажалда үргэн харгы гаргагдана.

Буряад хэлэнэй багшанарай, хүмүүжүүлэгшэдэй урда табигдаха шухала **зорилгонууд**:

- ургажа ябаа залуу үетэндэ эрдэм болбосоролой үндэһэ хууриие гүнзэгыгөөр ба бата бэхээр үгэхэ;

- хурагшадые Буряад республикын гүрэнэй аман ба бэшэгэй хэлэтэй болгохо;

- ниитын болон ажахын хэрэгтэ түрэлхи хэлээ хэрэглүүлжэ хургаха;

- арадайнгаа түүхэ, аман зохеолойнь баялиг, ёһо заншал, соёл болбосорол – эдэ бүгэдэндэ түшэглэн, тэдэниие хургажа, хугжөөжэ, хүмүүжүүлжэ, буряад үндэһэ яһатанай гүнзэгы мэдэрэл бүрилдүүлхэ.

Тус зорилгонуудһаа дулдыдан, буряад хэлэ заажа байһан багшанарай урда иимэ шухала **эрилтэнүүд** табигдана:

1. Нэн турүүн түрэлхи хэлээ заажа байһан багша хадаа өөрөө хэлэ бэшэгэй талаар үндэр хэмжээнэй эрдэм мэдэсэтэй, болбосорол ехэтэй, хэлэ бэшэгэй эрдэмэй, тэрэ тоодо буряад хэлэнэй саашанхи хүгжэлтын гол зорилгонуудые гүнзэгыгөөр ойлгохо ёһотой;

2. Хурагшадай эрдэм мэдэсын эрилтэнүүдэй стандарт ба программа шудалжа, багша буряад хэлэ заалгы тусэблэхэ;

3. Хуралсалай жэлэй эхиндэ багша класс бүхэндэ хурагшадай мэдэсэ шадабариин хэмжээ элирүүлхэ зорилготойгоор хэдэн ондоо түхэлэй шалгалтын хүдэлмэринүүдые дүүргүүлхэ: грамматическа даабаринуудтай диктантуудые, зохёолго ба найруулгануудые бэшүүлжэ, тестнүүдые дүүргүүлжэ, анкетэнүүдэй асуудалнуудта харюусуулжа болохо; аман шалгалта үнгэргэхэ; үзэгдэһэн темээр шалгалтын асуудалнуудта харюунуудые шагнаха; хөөрөлдөө эмхидхэхэ болон бусад эдэ даабаринуудые дүүргэлгын дүнгүүд хурагшадай мэдэсэ, шадабари, хүгжэлтые гү, али программын эрилтэнүүдһээ гээгдэлхэ зүбөөр гэршэлдэг. Эндэһээ уламжалан, багша класс бүхэндэ хурагша бүхэнтэй хуралсалай жэл соо хэхэ ажалаа багсаан эмхидхэхэ.

4. Хурагша бүхэнэй эрдэм мэдэсын хэмжээн адли бэшэ, тиимэһээ хэшээлэй алишье шатада хурагшын мэдэсын хэмжээндэ тааруугаар даабаринуудые дүүргүүлхэ.

5. Хурагшадые хургаха, хугжөөхэ, хүмүүжүүлхэ зорилгонууд түрэлхи хэлэнэй, уран зохёолой хэшээлнүүдтэ нягта холбоотойгоор элдэб онол аргуудаар, жэшээлхэдэ: интегрированнэ аргаар гэхэ гү, али заагдажа байгаа предметүүд хоорондын харилсаанай аргаар бээлүүлэгдэхэ ушартай. Эндэ 2006, 2011 онуудта гараһан «Буряад хэлэнэй сахим хураха ном» (электронно ном) доторхи тон баян, хэрэгтэй материалнуудые зүбөөр бэе бээтэйнь тааруулан холбожо шадабал, багшанарташье, хурагшадташье нилээд аша үрэтэй ба һонирхолтой байха.

6. Хэлэлгын культура (соёл) дээшлүүлхэ, гүнзэгьрүүлхэ, зохёохы ба холбоо хэлэлгэ хүгжөөлгын хүдэлмэринүүдые хэшээлэй алишье шатада хараалха, түсэблэхэ.

7. Хурагшадые хургалга, хүгжөөлгэ, хүмүүжүүлгын зорилгонуудые сагай эрилтэдэ таарамаар бээлүүлхын тула, буряад хэлэ ба уран зохёол заажа байһан багшанар өөрынгөө эрдэм мэдэсые, дүй дүршэлые саг үргэлжэ дээшлүүлжэ, методикодо, психологидо ба дидактикада бии боложо, хэблэгдэжэ байдаг эрдэмтэдэй, шэнэдхэгшэ багшанарай шэнжэлэлгын хүдэлмэринүүдые, шэнэ дурадхалнуудые ба түрүү дүй дүршэл үзэжэ, шүүмжэлжэ, ажал хүдэлмэридөө нэбтэрүүлжэ байха.

Буряад хэлэнэй, тэрэниие шэнжэлдэг эрдэм ухаанай хүгжэлтые хараадаа абан, Россин эрдэм хуралсалай түсэбые (учебный план) баримталан, мүнөө үедэ хэрэглэгдэдэг программын үндэһөөр «Буряад хэлэнэй» стандартда тааруулан, программа зохёогдобо.

Зорилгонууд

1. *Хурагшадые литературна хэлэндэ хургалга.* Абьянуудые зүбөөр үгүүлхэ, үгэнүүдэй лексическэ удхые зүб ойлгохо, удхын сохилто зүбөөр хэрэгдэхэ дадалтай болгохо. Мэдүүлэл соо хэрэглэгдэһэн үгэнүүд хуури байраяа зүбөөр олоһон, удхынгаа талаар бэе бээтээ зүбөөр холболдонхой байха ёһотой. Нютаг хэлэнэй онсо илгаануудта

анхаралаа хандуулха: алибаа нютагта тус үгые гү, али абяе иигээд үгүүлдэг, харин литературна хэлэндэ иимээр үгүүлдэг гэжэ зэргэсүүлэн ойлгуулха шухала.

2. *Нурагшадай үгын нөөсые арьбажуулга ба мэдүүлэл зохёолгые хүгжөөлгэ.* Уран зохёол, сонин, сэтгүүлнүүдые уншадаг нурагшын хэлэн тодо сэбэр, үгэ баянтай, мэдүүлэлнүүдые зүбөөр найруулха дадалтай байдаг. Хүшэр удхатай үгэнүүдые ойлгуулжа хэрэглүүлхэ шухала, словарна хүдэлмэри хэшээл бүхэндэ эмхидхэгдэжэ байха ёһотой. Хэрбээ нурагшада ойлгогдосогүй үгын байбалнь, «Буряад хэлэнэй сахим нураха ном» соо «Толи» гэхэн бүлэг нээбэл, багшанарай ба нурагшадай хэрэглэхэ 14 зүйлэй толинуудые ашаглан, хэрэгтэй үгэнүүдэй зүб бэшэлгэ, оршуулга, тайлбаринь олдохо аргатай.

3. *Холбоо хэлэлгэдэ нургалга.* Буряад хэлэ заалгын гол зорилгонуудай нэгэн – хүнүүдэй хоорондоо харилсаха арга боломжо гүнзэгырүүлгэ, ханал бодолоо зүбөөр, үгэ баянтайгаар дамжуулха шадабари хүгжөөлгэ. Энэ шадабари болон дадал буряад хэлэнэй, уран зохёолой ба дунда нургуулида үзэгдэжэ байгаа бүхы предметүүдээр хэшээлнүүдтэ хэлэлгэ хүгжөөхэ элдэб даабаринуудые нурагшадар дүүргүүлхэдэ бэхижүүлэгдэдэг. Зохёолго болон найруулга бэшэхын тула нурагшад хүдэлмэрингөө сэдэб зүбөөр шэлэн олохо, гол удхыень тодоор ойлгохо, юрын гү, али орёо түсэб зохёожо шадаха дүршэлтэй болохо ёһотой. Үгэнүүдэй удхые, тэдэнэй холбоо, хэлэлгын уран аргуудые зүбөөр хэрэглэхэ. Оролто хубияа – шухала хубида, түгэсхэлдэ гуримтайгаар шэнжэлэн орожо, зохёолгоёо бэшэхэ.

Түсэблэн үрэ дүнгүүд үзэхэ нурагшалай курста

Шухала шадабаритай ба дадалтай болголго

Зургаадахи класс дүүргэхэдэ, нурагшад иимэ шадабаритай болон дадалтай болохо ёһотой:

- Олон удхатай үгэнүүдэй илгаае мэдэхэ, хэлэлгэдэ зүбөөр хэрэглэхэ. Словарь хэрэглэжэ, хүшэр үгэнүүдэй тайлбар хэжэ шадаха.
- Зургаадахи класста үзэхэн хэлэ үгын хубинууд ба тэдэнэй грамматическа шэнжэнүүдые найнаар мэдэхэ. 6 класста үзэхэн хүшэр үгэнүүдэй бэшэгэй дүримүүдые мэдэхэ, хэлэлгэдэ зүбөөр хэрэглэжэ шадаха.
- нурагшад юмэнэй, тэмдэгэй, тоогой нэрэнүүдые, дайбар үгэнүүдые хэлэлгэдэ зүбөөр хэрэглэжэ шадаха зэргэтэй.
- Орёо түсэб зохохо. Дэлхэйн байгаалида гү, али ямар нэгэн юмэн тухай тобшоор, зүбөөр юрэ хөөрэхэ, бэшэхэ.
- Сочинени бэшэхэ материалаа суглуулха, зүбөөр ханал бодолоо удаа дараалан бэшэхэ шадабаритай болохо.

Тус программа соо лексикологи ба фразеологи гэхэн сэдэбүүдтэ онсо нуури үгтэнэ. Буряад хэлэнэй үгын баялиг, тэрэниие баяжуулха гол аргууд, хэлэнэй уран аргуудые: эпитет, метафора, синекдохэ, гиперболэ – эдэ бүгэдые нурагшад эдэбхитэйгээр хэрэглэжэ нураха ёһотой. Лексикологёор мэдэсэнүүд морфологи, синтаксисые шудалха үедөө нэмэгдэхэ, бэхижүүлэгдэхэ. Буряад литературын хэшээлнүүдтэ зохёолой хэлэнэй шүүмжэлгэ хэхэдэ, лексикээр хүдэлмэри ябуулагдаха болоно. Түрэл хэлэнэйнгээ арга боломжые, тодо, хурса, урание улам бүри дүүрэнээр хэрэглэжэ нургаха шухала. Нурагшадые лексическэ шүүлбэридэ нургаха хэрэгтэй.

Морфологи шудалан үзэхэдөө, нурагшад үгын бүридэл ба үгын бии болодог аргуудтайнь танилсана. Үгын удхата хубинууд – үндэн ба залгабаринуудай үүргэ тухай, үгэнүүдые холбодог арга зэбсэгын болохо залгалта тухай ойлгосо нурагшадта үгэхэ, үгые ганса бүридэлөөрнь шүүлбэрилжэ нураха бэшэ, мүн баһа ямар үгэнөө яагаад бии болоһыень ойлгуулха шухала юм. Үгын бүридэлөөр ба үгын бии бололгоор шүүлбэридэ наринаар хандаха, зүб бэшэлгэтэйн холбоотойгоор хараха. Хэлэлгын хубинуудай морфологическа шэнжэнүүдые ойлгон, тэдэнэй хоорондох ади ба ондоо зүйлнүүдые мэдэжэ абаха зорилго табигдана.

Үхибүүнэй өөрын хүгжэлтын дүүнгүүд (личностные результаты):

- өөрынгөө сэдхэлэй байдал түрэл хэлэн дээрээ хэлэхэ;
- оршон тойронхи байгаалиин, тиихэдэ хажуудахи хүнүүдэйнгээ байдал ойлгохо, тэдэндэ өөрынгөө хандаса, хүнүүдые дэмжэнэнэ, тэдэндэ туһалһанаа түрэл хэлэн дээрээ харуулха;
- өөрынгөө хэлэ уран, баян, тодо, сэбэр болгохоёо оролдохо;
- тоонтодоо, түрэл орондоо дуратай байһанаа, өөрынгөө хандаса харуулха;
- уншаха, харилсаха дуратай байха;
- бэшэхэ шадабаритай байха, буулгажа бэшэхэ, шагнажа абаад бэшэхэ, өөрөө зохёон бэшэхэ;
- өөрынгөө сэдхэлэй байдал тухай, тиихэдэ үзэһэн юумэнууд тухайгаа бэшэжэ (эссе жанрын түхэлөөр) харуулха;
- түрэл хэлээ шудалха эрмэлзэлтэй байха;
- өөрынгөө хэһэн ажал сэгнэжэ шадаха.

Бээ гуримшуулаад ябаха шадабари (регулятивные УУД):

- өөрөө хэшээлэй темэ хэлэхэ, зорилгыень табиha;
- багшатаяа сугтаа һуралсалай проблемнэ асуудал яжаа шиидхэхэ тухайгаа хөөрэлдэн, тусхай түсэб табиha;
- өөрынгөө хэжэ байһан үйлэнүүдые түсэбэй, алгоритмын үйлэнүүдтэй тааруулха, зэргэсуулхэ, тиин өөрынгөө ажаябуулга шалгаха, сэгнэхэ, зүб болгохо;
- өөрынгөө, ондоо хүнүүдэй, классайнгаа ажал тусхай критеринүүдээр шалгаха, хэр зэргэ шадабаритай болобобиб гэжэ элирүүлжэ һураха, критеринүүдые зохёохо;

Оршон тойрониие шудалха шадабари (познавательные УУД):

- текстээр дамжуулагдаһан мэдээсэлнүүдэй янза (виды информации) ойлгохо; юун тухай хэлэгдэнэб, удхань амар бэ, идейнь ямар бэ?
- олон ондоо янзын уншалга хэрэглэхэ;
- ондо ондоо түхэлтэй текстнууд (текст, схема, таблица, зураг) сооһоо өөртөө мэдээсэл олохо;
- үгөөр хэлэгдэһэн ойлгосо схемэ, таблица, модель болгохо, тиин һөөргэнь модель соо харуулаатай ойлгосо үгөөр хэлэхэ;
- анализ, синтез хэхэ;
- шалтагаан хойшолон хоёрой хоорондохи холбоо харуулха, тодоруюлан зохёон тогтоохо;
- бодомжолхо.

Харилсаха шадабари (коммуникативные УУД):

- хэлэлгып зорилгоһөө дулдыдуулан өөрынгөө һанал бодол амин ба бэшэгэй хэлэн дээрэ харуулха;
- хэлэхэ, харилсаха зорилгоһоо үндэһэлэн, хэрэгтэй сагта монолог үг, али диалог хэрэглэжэ шадаха;
- өөрынгөө һанал бодол, һанамжа хэлэжэ, баталжа шадаха;
- хүнүүдэй хэлэһые шагнаха, ойлгохо, тиин өөрынгөө һанал бодол хубилгахаяа бэлэн байха;
- ажаябуулга эмхидхэхэдээ, хөөрэлдэжэ, хоорондоо хэлсэжэ, нэгэ һанал бодолдо ерэхэ;
- асуудалнуудые табиha.

Энэ программа соо буряад арадай соёл, болбосорол, түүхэ, абари зан, ёһо заншал гэхэ мэтэ ойлгосонууд багаханаар оруулагданхай.

1. Буряад хэлэнэй грамматика сомороор, хуряангыгаар үгтэнхэй. Жэшээлхэдэ: морфологи ганса 6-дахи класста үзэхэ, синтаксис 7-8-дахи классуудта үзэхэ.
2. Бэшэгэй дуримүүд тобшоор, богонёор үгтэжэ, тэдэндэ тааруулан, мэдүүлэлнүүд гол түлэб уран зохёол болон арадай аман зохёолһоо абтаа.

3. Энэ шэнэ ном соо темэ бүхэнэй удаа упражненинүүд, даабаринууд дурадхагдана.

Программын байгуулга (бүридэл) ба удха

6-дахи класс (67 час)

Оролто хэшээл. Буряад хэлэн- Буряад Республикын гүрэнэй хэлэн (1 час)

Табадахи класста үзэһэнөө дабталга (6час)

Дабтагдаха сэдэбүүд: Фонетикэ, графика, бэшэгэйдүрим. Лексикэ. Үгынбүридэл. Үгынбийбололго. Темэдабталга, бүридхэл.

Шалгалтын диктант/

Фразеологи(1 час)

Фразеологи тухай юрэнхы ойлгосо. Фразеологическа тааралнуудай гол шэнжэнүүд.

Ямар хэлэнһээ абтаһан үгэб гэжэ мэдэхэ болохо. Абтаһан, нютагай, мэргэжэлтэнэй, хуушарһан үгэнүүдые илгаруулха шадабаритай болгохо. һурагшад хэлэлгэдээ фразеологическа тааралнуудые хэрэглэжэ һураха уялгатай.

Хэлэлгын хубинууд тухай ойлгосо.

Морфологи. Хэлэлгын хуби тухай ойлгосо. Бээ дааһан хэлэлгын хубинууд. Туһалагша хэлэлгын хубинууд. Тусхай хэлэлгын хуби.

Юумэнэй нэрэ (22 час)

Эхин классуудта үзэһэнөө дабталга.

Юумэнэй нэрын удха шанар ба грамматическа гол тэмдэгүүдын. Юумэнэй нэрын синтаксическа үүргэ. Юумэнэй нэрые хандалга болгон хэрэглэлгэ.

Юумэнэй нэрэнүүдэй хүниие ба юумэнүүдые тэмдэглэлгэ.

Тусхайта ба юрын юумэнэй нэрэнүүд.

Газар зүйн нэрэнүүдые (түби дэлхэйн, нуур далайн, хада уулын, орон нютагай, город тосхоной, талмай, гудамжа мэтын нэрэнүүдые), түүхын ушаралнуудай, һайндэрнүүдэй, дурасхаалта үдэрнүүдэй нэрэнүүдые ехэ үзэгөөр эхилжэ бэшэлгэ.

Ном, дэбтэр, газетэ журнал, зураг, кинофильм, зүжэг, литературын ба хүгжэмэй зохеолнуудай нэрэнүүдые ехэ үзэгөөр эхилжэ бэшэлгэ. Эдэ нэрэнүүдые кавычкаар текст соо илгалга.

Нэгэнэй ба олоной тоо.

Зохилдол. Падежэй залгалтануудай һууриин зөөлэн хашалганай, дифтонгын, удаан ба сохилтотой аялганай, хэлэнэй узуурай хашалганай удаа түхэлөө хубилгадаг ушарнууд. Падежнүүдэй залгалтануудые залгахата, зарим юумэнэй нэрэнүүдэй һуурида болодог хубилалтанууд. Падежэй залгалтануудые зүб бэшэлгэ.

Юумэнэй нэрын нюурта ба өөртэ хамадал, тэдэнэй залгалтануудые зүб бэшэлгэ.

Хэрэггүй газарта нэгэ үгээ дабтахагүйн тула дүтэрхы удхатай юумэнэй нэрэнүүдые хэлэлгэ соогоо хэрэглэжэ шадаха дадал.

Падежнүүдэй ба хамаадалай залгалтануудые зүбөөр хэлэхэ, бэшэхэ шадабаритай болгохо

Тэмдэгэй нэрэ (7 час)

Тэмдэгэй нэрын удха ба грамматическа шэнжэнь.

Шанарта ба харилсаата тэмдэгэй нэрэнүүд.

Тэмдэгэй нэрын бии бололго. Тэмдэгэй нэрэ бии болгодог суффикснуудые зүб бэшэлгэ.

Тэмдэгэй нэрэнүүдые зохилдуулха, хамаадуулха шадабаритай болголго.

Дүтэрхы удхатай тэмдэгэй нэрэнүүдые хэлэлгэ соогоо хэрэглэлгэ.

Тоогой нэрэ (9 час)

Тоогой нэрэ тухай ойлгосо. Тоолоһон, дугаарлаһан, баглуулһан, суглуулһан тоогой нэрэнүүд. Тоолоһон тоогой нэрын һүүлэй хашалган.

Дугаарлаһан, баглуулһан, суглуулһан тоогой нэрэнүүдые бии болгодог суффикснуудые зүб бэшэлгэ. Юрын ба бүридэмэл тоогой нэрэнүүд. Хэлэлгэ соо баглуулһан тоогой нэрын хубаарилһан ба баглуулһан удха шанар зүбөөр хэрэглэжэ шадалга.

Тоолоһон, дугаарлаһан, баглуулһантоогой нэрэнүүдые элирхэйлэгшэ, суглуулһан тоогой нэрые нэрлүүлэгшэ болгон хэрэглэлгэ.

Тоогой нэрэнүүдые зүбөөрүгүүлэлгэ. Тоогой нэрэнүүдые хэлэлгэдээ зүбөөр хэлэхэ, бэшэхэ шадабаритай болгохо.

Түлөөнэй нэрэ (8 час)

Түлөөнэй нэрэ тухай ойлгосо. Түлөөнэй нэрэнүүдэй илгарал. Түлөөнэй нэрэнүүдые мэдүүлэлэй элдэб гэшүүдэй үүргээр хэрэглэлгэ.

Түлөөнэй нэрэнүүдые хэлэлгэдээ зүбөөр хэрэглэлгэ. Түлөөнэй нэрэнүүдые мэдүүлэлнүүдые холболгодо зүбөөр хэрэглэжэ хуралга.

Дайбар үгэ (6 час)

Дайбар үгэнүүдэй удха ба грамматическа шэнжэнүүдын. Дайбар үгэнүүдэй удхаараа илгарал. Дайбар үгэнүүдые мэдүүлэлэй ушарлагшадай ба хэлэгшын үүргээр хэрэглэлгэ.

Дайбар үгэнүүдэй бии болохо аргууд. Дайбар үгэнүүдые мэдүүлэлнүүд соо зүбөөр хэрэглэхэ шадабаритай болгохо.

Дабталга (8 час)

Холбоо хэлэлгэ хүгжөөлгэ

Үзэһэн текстнүүдые (хуби хубьярнь), хэлэлгын стиль, темэ, холбоотой хөөрөөнэй гол удха дабталга. Хэрэгэй стиль тухай юрэнхы хөөрэлдэлгэ.

Байгаалие гү, али ямар нэгэн бодото байдалые тодорхойлон харуулһан удхатай юрэ хөөрэхэн текстээр изложени бэшэлгэ.

Шудалан үзэжэ байгаа литературна зохиолой хэһэгээр дэлгэрэнгы ба хуряангы изложени бэшэлгэ.

Хараһан фильмын, зүжэгэй, радиодамжуулгын удхаар өөрынгөө һанамжа оруулһан, дэлгэрэнгы ба хуряангы изложени бэшэлгэ.

Ямар нэгэн юумые, байгаалие ажаглан хадуужа абаһанаа тодорхойлон, мүн зураг хаража бэшэхэн сочинени.

Литературна геройн характеристикэ хөөрөжэ үгэлгэ.

Уншаһан рассказ, шүлэг, статья тухай һанамжаяа бэшэлгэ.

Юрын конструкцитай мэдүүлэлнүүдһээ бүридэхэн багахан рассказые ородһоо буряад хэлэн дээрэ оршуулга.

Холбоо хэлэлгэ хүгжөөлгэ Текст ба тэрэнэй хубинууд тухай ойлгосо үгэхэ. Текстын хубинуудай лексическэ аргаар холболдолго. Юрын түсэб. Темэ (ехэшэг ба багашаг) болон тэрэнэй гол бодол. Хэлэлгын найруулга тухай ойлгосо. Яряанай хэлэнэй ба уран зохиолой хэлэнэй найруулга тухай юрэнхы мэдээн. Юрэ хөөрэлгэ, зураглал ба бодомжололго тухай юрэнхы ойлгосо.

Үзэжэ байһан литературна зохиолоор, диафильм ба кинофильмын, радио болон теле-дамжуулгын удхаар юрэ хөөрэхэн удхатай дэлгэрэнгы изложени зохиолго ба бэшэлгэ.

Өөрынгөө ябадалда болоһон ямар нэгэн ушарал тухай, мүн зураг хаража, сочинени бэшэлгэ (жэшэнь: “Зунай амаралтын нэгэ үдэр”, “Манай экскурси” г.м.).

Юрэ хөөрэхэн текстын ямар нэгэ хубидань хуряангы изложени бэшэлгэ.

Ямар нэгэ юумые гү, али амитание тодорхойлон бэшэхэн юрэ хөөрэхэн текстээр дэлгэрэнгы изложени.

Богонихон мэдүүлэлнүүдһээ бүридэхэн бишихан рассказые ород хэлэнһээ буряад хэлэндэ оршуулга.

Уншаһан рассказ, статья тухай һанамжаяа хэлэжэ илгэлгэ. Уншаһан зохиолдо табигдаһан асуудалнуудта харюу бэшэлгэ.

Уншаһан номой удхые тобшохоноор хөөрөжэ үгэлгэ. Ханын газетэдэ тэмдэглэл бэшэлгэ.

Буряад хэлэ үзэлгэдэ 6 класста эрдэм хуралсалай түсэбөөр неделидэ 2 час үгтэнэ. 2024-2025 хуралсалай жэлдэ бүхыдээ 67 час болохо.

Тус программа 1 жэлдэ зохиогдоо. Багша программын «Каледарна – тематическа түсэблэлгэ» хубилгаха эрхэтэй.

Нуралсалай мониторинг хэхэ эрилтэнүүд

Буряд хэлээр нуралсалай мониторинг четвэртнүүдэй һүүлээр гү, али түрүүшын ба хоёрдохи нуралсалай хахад жэлнүүдэй дүнгүүдээр гэршэлэгдэдэг.

Мониторинг нурагшадай нуралгын дүнгүүдые сасуулан, зэргэсүүлэн, шүүлбэрилэн хэгдэхэ ёһотой. Удаадахи хүдэлмэринүүдэй дүнгүүдээр нуралсалай мониторинг элирүүлэгдэхэ: шалгалтын упражненинүүд, бэшэмэл харюунууд, тестнүүд, диктантнууд, шалгалтын холимог хүдэлмэри, аман шалгалта, хөөрэлдөөн, нурагшадтай уридшалан хүдэлэлгэ, хүсэд шиидхэгдээгүй асуудалнуудые шэнжэлүүлэн тайлбарилга, рефератуудые бэшэлгэ, олонитын ажалда хабаадалга, элидхэл хэлгэ ба бусад.

Аман шалгалтаар элирүүлэгдэхэ үрэ дүнгүүд: нурагшадай хэлэн тодо сэбэр, уян нугархай, ханал бодолоо эли тодоор холбожо, мэдүүлэл, үгүүлэл болгон хэрэглэжэ шадаха ёһотой. Нуралсалай мониторинг элирүүлгэдэ холбоо хэлэлгэ хүгжөөлгын хүдэлмэрин дүнгүүд оролсодог.

Нэгэдэмэл шалгалтын хүдэлмэри

Диктантһаа ба нэмэлтэ грамматическэ болон бэшэгэй дүримоор гү, али лексическэ даабариһаа бүридхэн шалгалтын хүдэлмэридэ түд бүридэнэ сэгнэнэн хоёр сэгнэлтэ табиha. Нэмэлтэ даабари дүүргэһые иимээр сэгнэхэ:

«5» сэгнэлтэ-нурагшадай бүхы даабарияа дүүргэһэн байгаа һаань;

«4»- сэгнэлтэ –даабариин гурбанай хоёр хубиие зүбоор дүүргэһэн байгаа һаань;

«3»- сэгнэлтэ даабариин хахадые зүбоор дүүргэһэн хүдэлмэринин түлоо;

«2»- сэгнэлтэ даабариин гурбанай нэгэ хуби зүбоор дүүргэжэ шадаагүй гү, али даабари дүүргэжэ шадаагүй гү, али даабари дүүргэжэ шадаагүй байгаа һаань табиha.

Найруулга сэгнэлгэ

Найруулга бэшүүлхэ текст нургалгын, болбосоролой, хүмүүжүүлгын зорилго хангаһан, удхынгаа ба үгэ хэлэнэйнгээ талаар нурагшадай бэшэжэ шадахаар байха ёһотой.

Нурагшадай найруулгада хоёр сэгнэлтэ табиha. Тэдэнэй бэшэнэн найруулга сэгнэхэдээ, иимэ эрилтэ хараадаа абаха:

-нурагшын хэр зэргэ текстын гол удха ойлгоһые;

-текстын удха хэр зэргээр дамжуулааб;

-найруулгын удаа дара ба холбоо;

-үгэ шэлэн абаһые, мэдүүлэл зүбоор зохёоһые, мэдүүлэл соохи үгэнүүдэй холбоо болон гүрим, олон янзын мэдүүлэл хэрэглэһениие, сэхэ болон ооршэлэн хэлэлгэ тааруулан зохёоһые;

-найруулгын стилистическэ һайн талые (үгэ, мэдүүлэлэй олон янза, хэлэнэй баялиг зүбоор хэрэглэлгэ);

-бэшэгэй дүримдэ, сэглэлтын тэмдэгтэ гаргаһан алдуу

Зохёолго, найруулга сэгнэхэдээ, хоёр сэгнэлтэ табиha:

1) удхын болон хэлэлгын түлөө;

2) зүб бэшэлгын түлөө

Буряд хэлээр нурагшадай мэдэсэ, шадабари, дадал сэгнэхэ эрилтэ

нурагшадай аман харюу сэгнэлтэ

Грамматикаар нурагшадай мэдэсэ, шадабари, дадал элирүүлхэ аргын нэгэн хадаа аман асуудал болоно.

Тусхай темээр нурагшын аман харюу холбоо удхатай мэдээсэл боложо, грамматика хэр зэргэ тодорхойгоор мэдэдэг, ойлгодог байһыень элирүүлнэ.

Нурагшын аман харюу удаа дараалан хубариһан байха ёһотой.

Нурагшадай аман харюу сэгнэхэдээ, иимэ юумэндэ анхаралаа хандуулха:

- харюуны зүб, дүүрэн гү;

- үзэнэн материала хэр зэргэ ойлгооб;

- үгэ хэлээ хэр зэргэ найрулжа харюусааб;

- мэдүүлэл һайнаар зохёожо, мэдүүлэл соо аялга (интонаци) зүб табижа, үгэ зубөөр хэрэглэжэ, грамматическа шүүлбэри хэжэ шадана гү;

- хурагшын зохёон мэдүүлэлэй стиль зүб гү.

Аман харюу сэгнэхэдээ, иимэ эрилтэ баримталха:

«5» сэгнэлтэ хэрбээ хурагшын шудалан үзэһэн материалаа хүсэд дүүрэнээр мэдэхэ, тодорхой найнаар найруулжа, хэлэн тухай ойлгосодо зүб тодорхойлго үгэжэ, ханамжаяа үндэһэ баримтатой болгожо, өөрынгөө зохёон жэшээ харуулжа, материалтай удаа дараа алдангүй, литературна хэлээр, али тодоор дамжуулжа шадаха байхадань;

«4» сэгнэлтэ хэрбээ хурагшын харюу «5» гэһэн сэгнэлтэдэ табигдадаг эрилтэ хангамаар аад, зүгөөр 1-3 алдуутай, багшын ажаглаһанай хойно, тэрэнээ өөрөө заһажа, найруулан хэлэхэдээ, удаа дараагай ба хэлэнэй 1-3 алдуу гаргаһан байхадань;

«3» сэгнэлтэ хэрбээ хурагша тус темын гол зүйл мэдэхэ ба ойлгохо байһанаа харуулжа, материалаа дутуу найруулһан, ойлгосо тодорхойлгодо гү, али дүрим дутуу мэдэхэ, ханамжаяа үндэһэ баримтатой болгожо, өөрөө жэшээ үгэжэ шадаагүй, материал найруулхадаа удаа дарааень эбдэһэн, хэлэнэй талаар алдуу гаргаһан байхадань;

«2» сэгнэлтэ хэрбээ хурагша үзэһэн материалаа ехэнхиень мэдэхэгүй, тодорхойлго ба дүрим хэлэхэдээ удхыень хазагайруулһан, материал ойлгожо ядангаар, гуримгүйгөөр найруулһан байхадань табиха.

Диктант сэгнэлгэ

Диктант бэшэлгэ хаадаа хурагшадые бэшэгэй дүримдэ, сэглэлтын тэмдэгүүдтэ, стильдэ, бэшэмэл хэлэлгэдэ хургаха арга зэбсэгэй нэгэн болоно. Диктант хурагшадай анхарал дээшэлүүлдэг, ханал бодолыень зүбөөр эмхидхэдэг, өөһэдыгөө шалгаха дүршэлтэй болгодог. Диктант бэшүүлхын тула холбоотой текст хэрэглэбэл зохистой. Энэ текст мүнөө үеын литературна хэлэнэй эрилтэ баримталһан байха ёһотой.

Диктантын текст класс класста таараһан, хурагшадай бэшэжэ шадахаар байха.

Диктант бэшүүлхэ текстын юрэнхы хэмжээн:

5 класста – 70-80 үгэ;

6 класста – 80-90 үгэ;

Словарна диктант хүндэ бэшэлгэтэй үгэ хурагшадай хэр зэргэ зүбөөр бэшэхэ шадаха болоһыень шалгадаг.

Словарна диктантын үгэнүүдэй тоо:

6 класста – 15-20 үгэ;

Словарна диктант сэгнэхэдээ, иимэ сэгнэлтэ табиха:

«5» сэгнэлтэ алдуугүй диктантын түлөө;

«4» сэгнэлтэ 2-3 алдуутай диктантын түлөө;

«3» сэгнэлтэ 4-5 алдуутай диктантын түлөө;

«2» сэгнэлтэ 6-һаа дээшэ алдуутай диктантын түлөө.

Бүхы дээрээ бэшэгэй дүримөөр, сэглэлтын тэмдэгээр ороһон дүрим 6 –дахи класста эдээнһээ олон бэшэ байха:

Класс	Тоо	
	Бэшэгэй дүрим	Сэглэлтын тэмдэг
6	8-9	3-4

Найруулга (изложени) сэгнэлгэ

Найруулга бэшүүлхэ текст хургалгын, болбосоролой, хүмүүжүүлгын зорилго хангаһан, удхынгаа ба үгэ хэлэнэйнгээ талаар хурагшадай бэшэжэ шадахаар байха ёһотой.

6-дахи класста найруулга бэшүүлхэдээ, багашаг рассказ гү, али уран зохёол сооһоо богонихон зураглал үгэдэг. Найруулгын текстын удха ойлгосотой бэшэгдэһэн, авторай тайлбарилгатай, зохёолой геройн ханал бодол, тэрэнэй сэдхэл элээр харуулагдаһан байха ёһотой.

6-дахи классудта бэшүүлхэ текст адлирхуу байхадаа болохо. Мүн багахан характеристикэ, дэлгэрэнгыгээр зураглаһан уран зохёолой хэһэг үгэхэдэ болохо. Хэһэг гол түлэб юрэ хөөрэхэн байха зэргэтэй.

Найруулга бэшэхэ тектын хэмжээ:

6 класста – 100-130 үгэ;

Шалгалтын найруулгын текст багша хоёр дахин эли тодоор, яаралгүйгөөр уншаха ёһотой.

Мүнөө үедэ шабинарай бэе махабад бэхижүүлхэ, элүүр энхые сахиха тухай асуудал гол асуудал болоод байна. Тиимэхээ энэ хуралсалай программаар үзэгдэхэ материал үхибүүдэй ухаан бодол болон наһандань таарамжатайгаар зохёогдонхой.

Энэ тайлбари бэшэг соо үгтэхэн дурадхалнуудта багша творческо хандажа, хурагшадайнгаа наһа, бэлэдхэл, мэдэсэ, шадабари хараадаа ябан ажаллаха. Сээжэлдэхэ зохёолнууд класс бүхэндэ багшын үзэмжөөр үгтэхэ гэжэ хараалагдана.

Буряад хэлэнэй, тэрэниие шэнжэлдэг эрдэм ухаанай хүгжэлтые хараадаа абан, Россин эрдэм хуралсалай түсэбые (учебный план) баримталан, мүнөө үедэ хэрэглэгдэдэг программын үндэһөөр «Буряад хэлэнэй» стандартта тааруулан, программа зохёогдобо. Буряад хэлэ үзэлгэдэ 6 класста эрдэм хуралсалай түсэбөөр неделидэ 2 час үгтэнэ. 2024-2025 хуралсалай жэлдэ бүхыдээ 67 час болохо.

Тус программа 1 жэлдэ зохёогдоо. Багша программын «Каледарна – тематическа түсэблэлгэ» хубилгаха эрхэтэй.

Календарно-тематическа түсэблэлгэ /6-дахи класс/									
Нара, үдэр		Раздел	Хэшээлэй темэ	Час ууд	Түсэблэлэн үрэ дүнгүүд			Элдэб практическа даабаринууд	Гэрэй даабари
түсэб	факт				Үхибүүнэй өөрын хүгжэлтын дүнгүүд	Метапредметнэ үрэ дүнгүүд	Буряад хэлээр шадабари, мэдэсэ		
02.09		5-дахи классата үзэхэнөө дабталга	Буряад хэлэн XXI –дэхи зуун жэлэй эхиндэ	1	Өөрынгөө сэдхэлэй байдал түрэл хэлэн дээрээ хэлэхэ	Өөрөө хэшээлэй темэ хэлэхэ зорилгыень өөрынгөө ханал бодол, ханамжа хэлэжэ, баталжа шадаха.	Хэлэн гэжэ юун бэ? Хэлэн тухай юрэнхы ойлгосо үгэхэ. Буряад литературна хэлэн, нютаг хэлэнүүд.	даабари 1,2 «Буряад хэлэн 21 зуун жэдэ» гэхэн сэдэбтэ өөрынгөө ханамжа бэшэхэ томьён нэрэнүүдые сээжээр тааруулха.	упр. 8 н. 7
04.09			Фонетикэ, графика, бэшгэй дүрим	1	Түрэл хэлээ шудалха эрмэлзэлтэй байха	Бээ гуримшуулаад ябах ашадабари: Багшатаяа сугтаа нуралсалай проблемнэ асуудал яаж шийдхэхэ тухайгаа түсэб табиха Познавательна: анализ, синтез хэхэ Коммуникативна: Хэлэхэ, харилсаха	Түргэн, удаан аялгануудтай, зөөлөн хашалгануудтай, йотированна ба дифтонгтой үгэ зүбөөр хэлэжэ ба бэшэжэ шадаха. Абяан ба үзэгүүдые илгаруулха Абяан ба үзэгүүд тухай ойлгосо. Эрэ, эмэ, эрсэ аялганууд тухай. Түргэн, удаан аялгануудтай үгэнүүдые зүбөөр хэлэлгэ ба бэшэлгэ.	даабари 7,12 даабари 11 текст ямар нургаалтайб фонетическэ шүүлбэри	уар. 12 н. 8.
09.09			Лексикэ	1	Өөрынгөө хэхэн ажал	Оршон тойрониё шудалха ашадабари: өөрынгөө ханаа	Мэдэсэ: Юумэнэй, тэмдэгэй, тоогой,	Дидактическа материалнуудые	Даабар и 22 н.

					сэгнэжэ шадаха	бодол аман хэлэлгээр, харуулха; Харилсаха шадабари: өөрынгөө ханал бодол, ханамжа хэлэжэ, баталжа шадаха.	үйлэ үгэ тухай. Шадабари: хубинуудые илгаруулжа шадаха; Үйлэ үгэ тухай ойлгосо бэхижүүлгэ.	хэрэглэлгэ. Лексическэ кроссворд	11
11.09			Үгын бүридэл	1	Түрэл хэлээ судалха эрмэлзэлтэй байха	өөрынгөө ханал бодол, ханамжа хэлэжэ, баталжа шадаха.	Үгын бии бололго дабталга. Залгабари, үндэһэн, залгалта, нуури дабталга.	Дидактическа материалнуудые хэрэглэлгэ. даабари 43 Үгын бүридэлөөр шүүлбэри.	Нюур 19, Д-19
16.09			Синтаксис	1	Өөрынгөө хэһэн ажал сэгнэжэ шадаха	Регулятивна: Хараһанаа найруулан хэлэжэ, бэшэжэ үгэжэ, удхыень тааруулан харуулжа шадаха. Коммуникативна: ханан бодолоо аман ба бэшэмэл хэлэлгэ дээрэ хэрэглэхэ	Мэдэсэ: үзэһэнөө хэрэглэхэ Шадабари: Алдуугүйгөөр, орфографическа ба пунктуационно нормонуудые баримталан, сэбэрээр, наринаар бэшэжэ хураха.	тест 45 н. 18 схемээр ажал (н. 18) схемээр ажал (н. 19) комплекснэ анализ (д. 54 н. 21)	д. 52 н. 20
18.09			Диктант «5 класста үзэһэнөө дабталга»	1	Буряад ороной байгаали, Байгал далай хамгаалха, сэгнэхэ гээшэ хүн бүхэнэй уялга гэһэн бодол түрүүлхэ.	Познавательна: шалтагаан хойшолон хоерой хоорондох холбоо харуулха, тодоруулан зохеон тогтоохо, бодомжолхо. Коммуникативна: багшын уншахада, зүбөөр бэшэжэ хураха.	Багшын уншахада, дүримүүдые хэрэглэн бэшэжэ хураха.	Диктант. Фонетическэ шүүлбэри	упр. 50 н. 19.
23.09			Фразеологи тухай ойлгосо Фразеологи тухай юрэнхы ойголсо.	1	Түрэл хэлээ судалха эрмэлзэлтэй байха. Уншаха, харилсаха дуратай байха	Оршон тойрониё судалха шадабари: өөрынгөө ханал бодол аман хэлэлгээр, харуулха; Харилсаха шадабари: өөрынгөө ханал бодол, ханамжа хэлэжэ, баталжа шадаха.	Мэдэсэ: Тогтомол холбуулал тухай ойлгосо Шадабари: Фразеологи гэжэ юуб? Тогтомол холбуулануудай удха тайлбарилжа хураха. Холбоо хэлэлгэ	Упражнени 55,56,58, фразеологическэ толи бэшэхэ. Бэхижүүлгын даабаринууд «Фразеологи» Упражнени 59, 60 шог ёгто	тест 57 нюур 23

							хүгжөөлгэ.	асуудалнуудта харюу (63 н. 25)	
25.09		Хэлэлгын хубинууд	Хэлэлгын хубинууд тухай ойлгосо.	1	Түрэлхи хэлэнэй удха шанар тухай тобшо-хоноор хөөрэлдэлгэ.	Регулятивна: Өөрынгөөхэжэ байхан үйлэнүүдые алгоритмын үйлэнүүдтэй тааруулха, зэргэсүүлхэ, тиин өөрынгөө ажаябуулга сэгнэхэ.	Хэлэлгын хубинууд тухай ойлгосо. Хэлэлгын хубинуудай илгарал Түрэлхи хэлэнэй удха шанар тухай тобшо-хоноор хөөрэлдэлгэ.	Аялгануудай бэшэлгын ба түрэлэйн илгаа ойлгожо абаха Буряад ород томьёонуудые тааруулха. Таблицаар ажал (д. 70 н. 27)	тест 69 н.27
30.09		Юумэнэй нэрэ	Юумэнэй нэрэ тухай ойлгосо	1	Өөрынгөө хэһэн ажал сэгнэжэ шадаха	Бээ гуримшуулаад ябаха шадабари: - хэшээлдээ юу хэхээ байханаа хойно хойноһоонь тоолохо. Оршон тойрониёе шудалха шадабари: - дүн гаргаха; Харилсаха шадабари: - өөрынгөө ханаа бодол аман хэлэлгээр харуулха.	Юумэнэй нэрэ юу тэмдэглэдэг бэ? Юумэнэй нэрын удха шанар, грамматическа гол шэнжэнуудын ба синтаксическа үүргэнь. Ород хэлэнһээ буряадта оршуулга хэжэ хургаха.	зурагаар ажал хэхэ (н.29) тест 72 н. 30 даабари 77, 79 н. 32	Д-74 н. 31
02.10			Юрын юумэнэй нэрэнүүд	1	Буряад Уласай байгаали, аймагууд, хизаар - ямар ехэ баялигай эзэн гэшэбиб гэһэн бодол түрүүлхэ.	Бээ гуримшуулаад ябаха шадабари: - юу хэхэ гэшэбиб гэжэ уридшалан хэлэхэ; Оршон тойрониёе шудалха шадабари: - багшатаяа болон нүхэдтээ хамта дүн гаргаха; Харилсаха шадабари : - өөрынгөө ханаа бодол аман хэлэлгээр харуулха.	Шадабари: Юрын ба тусхайта юумэнэй нэрэнүүдые зүб бэшэлгэ. Мэдэсэ: Хүниёе ба хүнһөө бэшэ юумэ тэмдэглэһэн юумэнэй нэрэнүүд тухай ойлгосо.	Буряадһаа ородто оршуулха (д. 82 н. 35) картаар ажал (н.36) ура гоёор уншалга (д. 81 н. 340)	д. 86 н. 36.,
07.10			Тусхайта юумэнэй нэрэнүүд тухай.	1	Россиин герой-Алдар Цыденжапов-Буряад Уласай, Россиин	Оршон тойрониёе шудалха шадабари: - номоор хүдэлхэ. Харилсаха шадабари: - хажуудахи хүнүүдээ шагнаха,	Зүбөөр бэшэхэ шадабаритай болохо. Юрын ба тусхайта юумэнэй нэрэнүүдые зүб бэшэлгэ.	үгүүлхэдээ илгаруулжа хураха. даабари 87 н. 37	д. 94 н. 40 (оршуулга)

					омогорхол гэжэн бодол түрүүлхэ.	тэдэнэй хэлэһэниие ойлгохо;		д.89 н. 38 Д. 92 н. 39 (Байгал далай)	
09.10			Юумэнэй нэрын бии болого	1	Хүнэй аман ба бэшгэй хэлэлгын онсо өөрэй байһы ойлгоно.	Регулятивна: Ажаябуулга шагнаха,сэгнэхэ; Коммуникативна: Нанамжа хэлэхэ	Мэдэсэ: Юумэнэй нэрын бии болохо арганууд тухай: морфологическа, синтаксическа, фонетическэ, лексическэ. Шадабари: Үгын бүридэлөөр шүүлбэри, дүрим хэрэглэхэ	Үгын үе ололго, үгэ таһалжа һургалга. таблицаар ажал (н. 42) д. 103 н. 42	д. 112 н. 45
14.10			Юумэнэй нэрэнүүдэй нэгэнэй ба олоной тоо.	1	Түрэл хэлээ шудалха эрмэлзэлтэй байха. Дүримүүдые һайса хадужа абаха.	Регулятивна : Һуралсалай зорилго табижа һураха Познавательна: шалтагаан хойшолон хоерой хоорондох холбоо харуулха Коммуникативна: асуудалнуудые табиха.	Мэдэсэ: Нэгэнэй тоо, олоной тоо тухай ойлгосо. Олоной тоогой залгалтануудые бэшэхэ дүримүүд. -нууд, -нар – залгалтанууд падежнэ залгалтанууд тухай ойлгосо.	д. 114, 117 н. 46-47 таблицаар ажал н. 46 тест 122 н. 47	д. 116 н. 46
16.10			Шалгалтын хүдэлмэри	1	Дэмжэһэнээ түрэл хэлэн дээрээ харуулха	Бээ гуримшуулаад ябаха шадабари: - ямар ажал хэһэнээ тайлбарилха; Оршон тойрониие шудалха шадабари: - номоор хүдэлхэ	Юумэнэй нэрын олоной тоогой залгалтануудые зүб бэшэлгэ. Бэшэхэ дүримүүд тухай Һуурида болодог хубилалтанууд Географическа нэрэнүүд, түүхэтэ событинуудай нэрэнүүд. Газетэ, журнал, номой нэрэнүүд. Ородоор бэшэгдэдэг үгэнүүд тухай ойлгосо.	Изложени	д. 121 н. 47
21.10			Абтаһан үгэнүүдые олоной тоодо зүб бэшэлгэ	1	130-дахи даабари хэхэдээ, би ямар зан абаритай	Регулятивна : Багшатайгаа хамта һуралсалай проблемэ табиха Коммуникативна: холбоо хэлэлгэ хүгжөөлгэ	Мэдэсэ: Юумэнэй нэрын олоной тоогой залгалтануудые зүб бэшэлгэ. Юрын ба тусхайта Юумэнэй нэрэ	д. 125, 126, 128 таблицаар ажал (н. 50)	д. 130 н. 51 уншаад, үргэлжэ

					гээшэбиб гэжэ бодомжолхо.		зүб бэшэлгэ. Шадабари: холбоо хэлэлгэ хүгжөөлгэ Хэлэлгэдээ хэрэглэхэ. Зорилго: дадал шадабари шалгалта.		лэл бэшэхэ
23.10			Юумэнэй нэрын зохилдол	1	Хасуури хаялтай гү? (д. 134 н. 53) Энэ асуудал дээрэ бодомжолжо, байгаали хамгаална гүб гэжэ бодохо, өөрыгөө сэгнэхэ.	Регулятивна: Тусхай түсэб табиha Познавательна: шалтагаан хойшолон хоерой хоорондох холбоо харуулха	Мэдэсэ: Юумэнэй нэрын зохилдол тухай ойлгосо. Юумэнэй нэрын зохилдол. Шадабари: тогтууриггүй Н хашалганаар хүүлтгээн үгэнүүдые зүб бэшэхэ хургаха.	Буулгажа бэшэхэ, шагнажа абаад бэшэхэ. табицаар ажал (н. 52,53)	Упражнени 132, нюур 53
04.11			Нэрын, хамаанай падежнүүд	1	Өөрынгөө сэдхэлэй байдал түрэл хэлэн дээрээ хэлэхэ	Регулятивна: Хэшээлэй темэ, зорилго табиha. Познавательна Хэлэгдээн ойлгосо схемэ модель болгохо. Коммуникативна: хүнүүдэй хэлэһые шагнаха, ойлгохо.	Мэдэсэ: Юумэнэй нэрын зохилдол тухай ойлгосо. Хамаанай падежэй залгатануудые зүбөөр зохилдуулжа хургаха. Шадабари: тогтууриггүй Н хашалганаар хүүлтгээн үгэнүүдые зүб бэшэхэ хургаха.	даабари 138, 146, 152. оршуулга – 151 н. 61	тест 148 нюур 60
06.11			Шалгалтын ажал	1	Өөрынгөө бэе махабадта хандаса харуулха.	Регулятивна: Нурагша хэшээлэйнгээ темэ, зорилго табиha. Познавательна: тамхи таталга – бэе махабадта хорон гэжэ ойлгуулха. Коммуникативна: текстэ дүтэрхыгээр бэшэхэ.	Мэдэсэ: Хамаанай падежэй залгатануудые зүбөөр зохилдуулжа хургаха. Шадабари: изложени бэшэжэ, дадал, дүршэл шалгаха.	Изложени «Тамхинай хорон»	д. 153 н. 61
11.11			Зүгэй, үйлын, зэбсэгэй падежнүүд	1	Өөрынгөө хэһэн ажал сэгнэжэ шадаха	Регулятивна: ажаябуулга шалгаха, сэгнэхэ, зүб болгохо Познавательна:	Мэдэсэ: Зүгэй падеж, тэрэнэй залгалтанууд. Үйлын падеж, тэрэнэй залгалтанууд.	даабаринууд 155 н.62 160 н. 64 д. 165 н. 67	Упражнени 166 нюур

					олон ондоо янзын уншалга хэрэглэхэ Коммуникативна: хэлэхэ, харилсаха, хэрэгтэй сагтаа монолог, диалог хэрэглэхэ	К,Т хашалгануудаар хүүлтэһэн абтаһан үгэнуудэй зүгэйн, үйлын падежнүүдэй залгалтануудые зүб бэшэхэ дурим. Шадабари: Үгтэһэн падежнүүдээр зохилдуулжа хургаха. Тестовэ шалгалта хэжэ, үхибүүдэй дадал, шадабари шалгаха.	д.172 н. 69	67
13.11		Хамтын ба гаралай падежнүүд.	1	Хэр зэргэ падежнүүдэй залгалтануудые зүбөөр хэрэглэжэ шаданабиб гэжэ сэгнэхэ.	Бээ гуримшуулаад ябаха шадабари: - юу хэхэ гэшэбиб гэжэ уридшалан хэлэхэ; Оршон тойрониие шудалха шадабари: -текст уншажа, асуудалнуудта харюу олохо.	Мэдэсэ: Хамтын ба гаралай падежнүүдэй залгалтануудые зүб бэшэлгэ. Шадабари: Падежэй залгалтануудые зүб бэшэлгэ. Хамтын ба гаралай падежнүүдэй залгалтануудые бэшэжэ хураһан дадал шадабари шалгаха.	даабари 174, 175, 177 даабари 179 удхаар ажал «Нютаг үгэнүүд» сэдэб дабатаха	д. 180 н. 72
18.11		Тобшолол «Юумэнэй нэрын зохилдол»	1	Хэлээ баян, тодо сэбэр болгохо	Регулятивна: Ажаябуулга шалгаха, сэгнэхэ, зүб болгохо Познавательна: Олон ондоо янзын уншалга хэрэглэхэ. Коммуникативна: Асуудал табиха, ханамжаяа хэлэхэ	Мэдэсэ: Юумэнэй нэрын зохилдол дабтаха. Шадабари: Дүрим баримталжа бэшэхэ.	Дидактическа материалнуудые хэрэглэлгэ. «Буряад хэлээр тестнүүд». даабаринууд: 178 н. 71, 172 н. 69	нюур 179 н. 72
20.11		Шалгатын ажал	1	Бэшэхэ шадабаритай байха	Холбоо хэлэлгэ хүгжөөлгэ.	Мэдэсэ: юумэнэй нэрын зохилдол дабтаха. Шадабари: Текст зүбөөр буряадшалжа бэшэхэдээ, дүримүүдые хэрэглэхэ.	Творческо хүдэлмэри. Оршуулга	Д-332, н-142

							Нурагшадай дадал шадабари шалгалта		
25.11			Юумэнэй нэрын нюурта хамаадал	1	Багшатайгаа түсэб, зорилго табиха	Регулятивна: Харанаа зүбөөр бэшэжэ шадаха. Познавательна: Словарна баялиг баяжуулха.	Мэдэсэ: юумэнэй нэрэнүүдэй нюурта хамаадал, хамаадалай залгалтанууд тухай мэдэсэ. Шадабари: юумэнэй нэрэнүүдэй нюурта хамаадалай залгалтануудые хэрэглэжэ нураха.	даабари 181,182 таблицаар ажал	Упражн ени , 183 нюур 73
27.11			Нюурта хамаадалай залгалтанууд	1	185-дахи даабари хэхэдээ, нүндэ хайшан гээд ханданабиб гэжэ бодомжолхо.	Бээ гуримшуулаад ябаха шадабари: - юу хэхэ гэшэбиб гэжэ уридшалан хэлэхэ; Оршон тойроние шудалха шадабари: буряд арадай наадануудые ойлгожо абаха	Мэдэсэ: юумэнэй нэрэнүүдэй нюурта хамаадалай залгалтанууд тухай мэдэсэ. бурядшалха Шадабари: юумэнэй нэрэнүүдэй нюурта хамаадалай залгалтануудые алдуугүйгөөр хөөржэшье, бэшэжэшье шадаха ёһотой.	даабаринууд 189, 192, 191, 195	д. 197 н. 80
02.12			Юумэнэй нэрын өөртэ хамаадал Өөртэ хамаадалай залгалтанууд ые зүб бэшэлгэ	1	Хүнэй ябадалда болоһон ямар нэгэн ушарал тухай бодомжолго Тоонтодоо дуратай байһанаа,өөры нгөө хандаса харуулха	Бээ гуримшуулаад ябаха шадабари: - өөрынгөө, нүхэдэйнгөө, классайнгаа ажал багшатаяа сугтаа урид зохёогдохон критеринүүдээр шалгаха. . Регулятивна: Багшатаяа хамта һуралсалай түсэб табилга Познавательна: схемэ таблица модель болгохо. Коммуникативна: өөрынгөө һанал бодол хубилгахаяа бэлэн	Мэдэсэ: Юумэнэй нэрын өөртэ хамаадал. үгэнүүдые бурядшалжа бэшэхэ тухай ойлгосо. Шадабари: Холбоо хэлэлгэ хүгжөөлгэ. Юумэнэй нэрын өөртэ хамаадалай залгалтанууд тухай, тэрэниие бэшэжэ нураха. падежэй зохилдол дабтаха. Мэдэсэ: Юумэнэй	даабари 201,202 сэбэрээр зүб бэшэлгэ. даабаринууд 205, 207, 208 таблицануудаа р ажал – н. 83-84	упражн ени 203 нюур 82

					байха.	нэрын өөртэ хамаадалай залгалтанууды бэшэхэ тухай ойлгосо. Шадабари: Холбоо хэлэлгэ хүгжөөлгэ. Юумэнэй нэрын өөртэ хамаадалай залгалтанууд тухай, тэрэниие бэшэжэ бураха. Падежэй зохилдол дабтаха.			
04.12			-Ээ -эй, ээ-өө аялгананууды е зүб бэшэлгэ	1	Түрэл хэлэндээ дуратай байhanaa,өөры нгөө хандаса харуулха	Регулятивна: Багшатаяа хамта хуралсалай түсэб табилга Познавательна: схемэ таблица модель болгохо. Коммуникативна: ородхоо буряадта оршуулга хэхэдээ, дүрим хэрэглэхэ.	Мэдэсэ: Ээ -эй, ээ-өө аялгананууды зүб бэшэлгэ Үгэнүүдые зүбөөр хэрэглэхэ шадабаритай болгохо. Шадабари: Ээ -эй, ээ-өө аялгананууды зүб бэшэлгэ.	даабари 215, 216, 217. 220 - оршуулга оньhon үгэ тайлбарилга даабари 219-наадажа туршаха . таблицаар ажал (н. 92)	д. 226 н. 92
09.12			Юумэнэй нэрын морфологическа шүүлбэри.	1	Уншаха харилсаха дуратай байха	Регулятивна: алгоритмын үйлэнүүдтэй тааруулха, зэргэсүүлхэ. Познавательна: анализ хэхэ Коммуникативна: Хүнүүдэй хэлэхые шагнаха, ойлгохо.	Мэдэсэ: морфологическа шүүлбэрийн алгоритм. Шадабари: морфологическа шүүлбэри хэжэ бураха.	Дидактическа материалнууды хэрэглэлгэ, морфологическа шүүлбэри.	Упражнени 224 , нюур 92
11.12			Тобшолол «Юумэнэй нэрэ»	1	Түрэл хэлээ шудалха эрмэлзэлтэй байха	Регулятивна : Өөрөө хэшээлэй темэ харуулха Олон ондоо янзын уншалга хэрэглэхэ Познавательна : үгөөр хэлэгдэнэн ойлгосо схемэ,таблиц,а,модель болгохо Коммуникативна: Өөрынгөө һанамжа хэлэхэ	Юумэнэй нэрэ дабтаха. Нюурта хамаа- дал тухай ойлгосо, тэрэнэй удха шанар. Тухайта юумэнэй нэрэнүүдые дабталга. Юумэнэй нэрын нюурта хамаадалай залгалтанууды зүб	Дидактическа материалнууды хэрэглэлгэ электронно сахим бэшэг хэрэглэлгэ	Упражнени 371, нюур 161

							бэшэлгэ. Шалгалта хэжэ, үхибүүдэй дадал, шадабари шалгаха.. Өөртэ хамаадал тухай ойлгосо. Өөртэ хамаадалай залгалтанууд, зохилдол. Тусхайта юумэнэй нэрэнүүдые дабтаха. ЭЭ ба ЭЙ залгалтануудые зүб бэшэжэ хургаха. Падежнүүые дабтангаа, Рос- си, жюри, такси – эдэ үгэнүүдые зохилдуулжа хургаха, Өөртэ ба нюурта хамаадалай залгалтануудые зүб бэшэжэ хургаха.		
16.12			Шалгалтын хүдэлмэри «Юумэнэй нэрэ»	1	Бэшэмэл текстын удха үзэнэб гэжэ ойлгохо.	Бээ гуримшуулаад ябах шадабари: -багшын үгэһэн түсэбөөр, алгоритмаар хүдэлжэ шадаха.	хурагшадай мэдэсэ, дадал, шадабари шалгалта	Шалгалтын хүдэлмэри	Упражнени 223 н. 91
18.12		Тэмдэгэй нэрэ.	Тэмдэгэй нэрын удха	1	Дэмжэһэнээ, туһалһанаа харуулалга	Регулятивна: Ажаябуулга шалгаха, сэгнэхэ, зүб болгохо. Познавательна: ондоо түхэлтэй текст сооһоо схемэ, таблица, зураг сооһоо мэдээсэл олохо. Коммуникативна: өөрынгөө һанамжа хэлэжэ, баталжа шадаха.	Мэдэсэ: Тэмдэгэй нэрын удха ба грамматическа шэнжэнь. Шадабари: Тэмдэгэй нэрын удха ба грамматическа шэнжэ илгаруулха. Асуудал табижа хураха.	даабари 230, 231, 233, 234 үгэ диктант	Баир Барадие в “Гурбан зөөлэн”
23.12			Шанарта ба харилсаата тэмдэгэй нэрэнүүд	1	Уншаха, харилсаха дуратай байха	Регулятивна: Өөрөө хэшээлэй темэ хэлэхэ, зорилгыень табиха. Коммуникативна: сээжээр харилсаха хэрэгтэй сагта монолог зохохо.	Мэдэсэ: Шанарта ба харилсаата тэмдэгэй нэрэнүүд Үгын сэхэ ба шэлжэһэн удха. Шадабари: Шанарта ба харилсаата тэмдэгэй нэрэнүүдые илгаруулжа	Даабари: 237, 238, 239, 240, 242, 246 (бэшэмэл болон сээжээр)	Упражнени 241, нюур 100

						хургаха.			
25.12			Тэмдэгэй нэрын шанарай зэргэнүүд	1	Уншаха, харилсаха дуратай байха	Регулятивна: Өөрөө хэшээлэй зорилго табиha. Коммуникативна: холбоо хэлэлгэ хүгжөөлгэ.	Мэдэсэ: Тэмдэгэй нэрын шанарай зэргэнүүд: юрэнхы, үлүүлхэн сасуулан, үлүүлхэн зэргэ тухай. Шадабари: илгаруулжа хураха.	даабари 251,253, 254. Оршуулга хэхэ.	Упражнени 252, нюур 104
13.01			Тэмдэгэй нэрые юумэнэй нэрын орондо хэрэглэлгэ	1	Онъһон хошоо үгэнүүдэй удха дээрэ ажал	Регулятивна Өөрынгөө хэжэ байһан юумэ түсэблэхэ Познавательна: Онъһон хошоо үгэнүүдэй гүнзэгы удха ойлгуулха.	Зурагаар найруулга бэшэлгэ, алдуугүйгөөр хөөрөжэшье, бэшэшье шадаха еһотой	даабари 255 256. 257(сээжээр)	д. 259 н. 107
15.01			Тэмдэгэй нэрын зохилдол ба хамаадал	1	Уншаха , харилсаха дуратай байха	Регулятивна: Өөрөө хэшээлэй темэ зорилго табиha Познавательна: Анализ .синтез хэхэ Коммуникативна : Ойлгоһон юумэээ сээжээ хэрэглэхэ	Мэдэсэ: Тэмдэгэй нэрын зохилдол ба хамаадал тухай. Шадабари: Тэмдэгэй нэрын зохилдол ба хамаадал. Падежэй болон хамаадалай залгалтанууде алдуугүйгөөр хэрэглэхэ.	даабари 260,261,262, 265	д. 263 н. 109
20.01			Тэмдэгэй нэрэнүүдые хэлэлгэдээ хэрэглэлгэ	1	Өөрынгөө хэлэ баян, уран болгохоео оролдохо	Оршон тойрониие шудалха шадабари: -текст уншажа, асуудалнуудта харюу олохо; - багшатаяа болон нүхэдтээ хамта дүн гаргаха; - текстын удха дамжуулха. Харилсаха шадабари: - уран гоёор уншаха, хөөрэхэ.	Шадабари: Тэмдэгэй нэрэнүүдые хэлэлгэдээ хэрэглэлгэ, зүбөөр бэшэлгэ.	даабари 273, 276 нютагайнгаа ой модод тухай хөөрэхэ	д.271 н. 112
22.01			Шалгалтын хүдэлмэри	1	Бэшэмэл текстын удха үзэнэб гэжэ ойлгоно.	Бээ гуримшуулаад ябаха шадабари: -багшын үгэһэн түсэбөөр, алгоритмаар хүдэлжэ шадаха. Оршон тойрониие шудалха шадабари: - багшатаяа болон нүхэдтээ хамта дүн гаргаха;	хурагшадай мэдэсэ, дадал, шадабари шалгалта.	диктант, морфологическ а шүүлбэри	д. 279 н. 116

						Харилсаха шадабари: ямар журамуудыг сахиха тухайгаа хэлсэхэ.			
27.01		Тоогой нэрэ	Тоогой нэрын удха	1	Өөрынгөө хэһэн ажал сэгнэжэ шадаха	Регулятивна: Багшатаяа хамта хуралсалай түсэб табилга Познавательна Юумэ шэнжэлхэ Коммуникативна: хэлэхэ монолог ба диалог зохоохо	Мэдэсэ: Тоогой нэрын удха. Тоогой нэрын удха шанар. Шадабари: Тоогой нэрэнүүдыг үзгөөр бэшэжэ хургаха.	даабари 280,281 зурагаар хөөрөөн соо тоогой нэрэ хэрэглэлгэ	д. 280 н. 120
29.01			Тоолоһон тоогой нэрын хүүлэй Н хашалганиие зүб бэшэлгэ	1	Өөрынгөө хэһэн ажал сэгнэжэ шадаха	Регулятивна: Өөрынгөө хэжэ байһан юумэ үйлэнүүдыг түсэбэй хүсөөр , алгоритмын үйлэнүүдтэй тааруулха, зэргэсүүлхэ. Познавательна: Анализ синтез хэхэ. Коммуникативна: хүнэй хэлэхыг шагнаха.	Мэдэсэ: Тоогой нэрэ тухай ойлгосо. Шадабари: Тоолоһон т.н. хүүлэй –н хашалганиие зүб бэшүүлжэ хургаха. Тоогой нэрэнүүдыг зүбөөр үгүүлэлжэ хургаха	даабари 283,284,287	д. 285 н. 121
03.02			Тоогой нэрын илгарал	1	Өөрынгөө сэдхэлэй байдал харуулха	Регулятивна: Өөрөө хэшээлэй темэ шэлэхэ Познавательна: Анализ синтез хэхэ Коммуникативна: Хэлэхэн зорилгосо аман бэшэгэй хэлэн дээрэ хэлэхэ	Мэдэсэ: Тоолоһон, дугаарлаһан, суглуулһан, байлуулһан тоогой нэрэнүүд тухай ойлгосо. Шадабари: Хэлэлгэдээ хэрэглэхэ. Залгалтануудыг хэрэглэжэ хураха.	даабари 288,289,290, 296-оршуулга	д. 291 н. 123
05.02			Тоогой нэрын илгарал	1	Буряадууд тухай мэдээсэл бэлдэхэ. Би буряадби гэхэн мэдэрэл түрүүлхэ.	Регулятивна: Хуралсалай түсэб табиха Познавательна:Олон ондоо уншалга хэрэглэхэ Коммуникативна:монолог диалог зохоохо	Мэдэсэ: Нютаг үгэнүүд тухай Шадабари : Тэрэнээ хэрэглэжэ шадаха.	даабари 295-алдуу заһалга даабари 301-англи хэлэнһээ оршуулга даабари 297 текстын удхаар ажал. Буряадууд тухай мэдээсэл	д. 302 н. 127

								бэлдэхэ	
10.02			Тоогой нэрын падеждэ зохилдол	1	Түрэл хэлээ судалха эрмэлзэлтэй байха	Регулятивна: Өөрынгөө хэжэ байһан юумэ түсэбэй ёһоор хэрэглэхэ Коммуникативна: 310-даабари хэхэдээ, жороо үгэнүүдые уншаха.	Мэдэсэ: Тоогой нэрын падеждэ зохилдол Шадабари: Падежэй залгалтануудые зүбөөр хэрэглэлгэ	даабари 304,305,307 текстэ дүтэрхы хөөрэхэ	д. 308 н. 129
12.02			Тоогой нэрын хамаадал	1	Түрэл хэлээ судалха эрмэлзэлтэй байха	Регулятивна : Багша хурагшатаяа түсэб табина Познавательна: Мэдээсэлнүүдэй янза ойлгохо. Коммуникативна: өөрынгөө Һанал бодол хэрэглэхэ	Мэдэсэ: Уласхоорондын үгэнүүд тухай Шадабари: Үгэнүүдые хэрэглэхэ шадабаритай болохо	даабари 313,314 жэшээ һанаха	
17.02			Тоогой нэрын хамаадал	1	Байгаали хамгаалгада ямар хуби оруулнабиб гэжэ бодомжолхо.	Регулятивна: Өөрөө хэшээлэй темэ зорилго табиха. Познавательна:Олон ондоо уншалга хэрэглэхэ Коммуникативна: уран гоёор хөөрөжэ һураха.	Мэдэсэ: Тоогой нэрын хамаадал Шадабари: Тоогой нэрэнүүдые хэлэлгэдээ зүбөөр хэлэлгэ, бэшэлгэ. Нюурта ба өөртэ хамаадалай залгалтануудые хэрэглэлгэ тухай мэдэхэ. Толи хэрэглэхэ.	даабари 313, 314. 322, 323 удхадань дүтэрхы хөөрэхэ «Байгаали хамгаалга» мэдээсэл бэлдэхэ,хамгаалха	д. 324 н. 136
19.02			Шалгалтын хүдэлмэри	1	Байгал – бүмбэрсэг дэлхэйн шэмэг-манай баялиг гэнэн мэдэрэл түрүүлхэ.	Регулятивна: ажаябуулга шагнаха. Познавательна: зүб бэшэжэ шадаха. Коммуникативна: текстэ дүтэрхыгөөр изложени бэшэхэ.	Мэдэсэ: Тоогой нэрэ сэдэбээр дабталга. Үгын бүридэл тухай Шадабари:Үгэнүүдые бүридэлөөрнь илгаха шадабаритай болохо.	сэбэрээр бэшэлгэ Изложени «Байгал» стр. 135	д.328 н. 137
24.02			«Буряад хубсаһан» гэнэн проект	1	Өөрын ба хүнүүдэй ажабайдалда түрэл хэлэн ямар үүргэтэйб гэжэ ойлгоно.	Регулятивна : Өөрөө хэшээлэйсэдэб нэрлэхэ, зорилгыень табиха. Познавательна: Буряад хубсаһан тухай мэдээсэл абаха. Коммуникативна: Өөрынгөө һанамжа хэлэхэ	Мэдэсэ: Буряад хубсаһан тухай проект хамгаалха. Шадабари: Буряад хубсаһан тухай найруулга –хөөрөө зохёохо.	даабари 321 удхаар хөөрөлдөөн асуудалнуудта харюусалга, мэдээсэл хамгаалга зурагуудые	д. 327 н. 137

								зураха	
26.02		Түлөөнэй нэрэ	Түлөөнэй нэрэ	1	Текстын удха дээрэ буянтай, нүгэлтэй хэрэгүүд тухай бодомжолхо.	Бээ гуримшуулаад ябаха шадабари: -хэшээлдээ юу хэһэнээ хойно хойноһоонь тоолохо; -багшын үгэһэн түсэбөөр, алгоритмаар хүдэлжэ шадаха. Оршон тойрониие шудалха шадабари: - текстын удха дамжуулха. Харилсаха шадабари: -уран гоёор уншаха, хөөрэхэ.	Мэдэсэ: Түлөөнэй нэрын морфологическа шэнжэ тухай.	даабари 330,331 ураар уншалга	д.332 н. 142
03.03			Түлөөнэй нэрын удхаараа илгарал	1	Хэлэнэй аргаар хажуудахи хүнтээ харилсанаб, бэшэмэл текстын удха үзэнэб гэжэ ойлгоно.	Бээ гуримшуулаад ябаха шадабари: -багшын үгэһэн түсэбөөр, алгоритмаар хүдэлжэ шадаха.	Мэдэсэ: удха шанар ба илгарал. Нюурай түлөөнэй нэрэ Зааһан түлөөнэй нэрэ. Асууһан түлөөнэй нэрэ. Хамтадхаһан түлөөнэй нэрэ. Тодо бэшэ түлөөнэй нэрэ Илгаһан түлөөнэй нэрэ.	таблица зохёолго даабари 333,334,335 удхаарнь асуудалнуудые бэшэхэ	д.337 н. 144
05.03			Зурагаар зохёохы ажал	1	Эхэ эсэгэдээ үгын зөөлэниие, унтариин зөөлэниие, эдеэнэй зөөлэниие хүргэнэ гүб гэжэ бодомжолхо.	Регулятивна: Багшатайгаа хамта түсэб табилга Познавательна: «Гурбан зөөлэн» тухай мэдэсэ Коммуникативна: ажаябуулга эмхидхэхэ, хөөрэлдэхэ, хоорондоо хэлсэхэ, наруулга бэшэхэ.	Мэдэсэ: Гурбан зөөлэн» гэһэн ёһо заншал тухай. Шадабари: найруулга бэшэхэдээ дүримүүдые зүбөөр хэрэглэхэ.	Баир Барадиевай «Гурбан зөөлэн» зурагаар зохёолго	д. 336 н. 144
10.03			Түлөөнэй нэрын олоной тоо	1	339-дэхи даабари дүүргэхэдээ, командынгаа нүхэдтэ туһалжа, хани нүхэсэлэй мэдэрэл түрүүлхэ.	Регулятивна: Өөрөө хэшээлэй темэ нэрлэхэ, зорилго табиha. Познавательна: анализ хэхэ. Коммуникативна: хэлэхэ .диалог хэрэглэжэ шадаха.	Мэдэсэ: Түлөөнэй нэрын олоной тоогой залгалтанууд тухай. Шадабари: Түлөөнэй нэрын олоной тоогой залгалтануудые зүб бэшүүлжэ хургаха.	даабари 341 буряад сахим бэшэгээр ажал	д. 339 н. 145

12.03			Түлөөнэй нэрын зохилдол	1	Багшатая хамта хуралсалай зорилго табиха	Регулятивна: багшатая хэшээлэй темэ, зорилго шэлэхэ. Познавательна: Олон янзын уншалга хэхэ. Коммуникативна: оршуулга хэхэдээ, Өөрынгөө ханал бодол хэрэглэхэ.	Мэдэсэ: Ньюрай, заахан, асууһан, хамталһан, тодо бэшэ, илһан түлөөнэй нэрэ дабтаха. Шадабари: Түлөөнэй нэрэ зохилдуулжа хургаха.	даабари 342, 344 оршуулга д.345	д. 343 н. 146
17.03			Түлөөнэй нэрын хамаадал	1	Уншаха, харилсаха дуратай байха	Регулятивна: Өөрөө хэшээлэй темэ хэлэхэ зорилгыень табиха. Познавательна: ондоо текстнүүд сооһоо өөртөө мэдээсэл олохо. Коммуникативна: Өөрынгөө ханал бодол ханамжа хэлэжэ, баталжа шадаха.	Мэдэсэ: Түлөөнэй нэрын хамаадал Шадабари: Түлөөнэй нэрын өөртэ ба нюурта хамаадалые илгаруулжа хургаха.	таблицаар ажал даабари 348, 350, 351	д.353 н. 151
19.03			Тобшолол «Түлөөнэй нэрэ»	1	354-дэхи даабари – текст оршуулгадаа, эжы тухайгаа бодомжолхо, урин наринаар хандана гүб гэжэ өөрыгөө сэгнэхэ.	Регулятивна: Багшатайгаа хамта түсэб табилга Познавательна: анализ, синтез хэхэ. Коммуникативна: ажаябуулга эмхидхэхэ, хөөрэлдэхэ, хоорондоо хэлсэхэ	Шадабари: Түлөөнэй нэрэын морфологическа шүүлбэри хэжэ хургаха. Ньюрай, заахан, асууһан, тодо бэшэ, илһан түлөөнэй нэрэ дабтаха. Түлөөнэй нэрын олоной тоогой залгалтануудые дабтаха. Түлөөнэй нэрэ»нюурта ба өөртэ хамаадал дабтаха, нюурай частицануудые зүбөөр хэлэлгэдээ хэрэглэжэ хургаха. Түлөөнэй нэрын зохидол дабтаха. Мэдүүлэлэй гэ шүүдээр шүүлбэри хэжэ хургаха. Залгалтануудые зүбөөр бэшэхэ.	даабари 358.355.богони хон үгүүлэл зохёолго. даабари 354 (оршуулга хэхэ) асуудалнуудта харюусалга	д.350 н. 150

							Үгын бүридэллоор шүүлбэри		
02.04			Шалгалтын ажал	1	365-дахи даабарин текст уншаад, хуралнуудта ямараар хубсалаад ябанабиб? Ямар алдуу хэнэбибди гэжэ бодомжолхо.	Регулятивна: Өөрөө хэшээлэй темэ, зорилго табиha. Познавательна: сэдэбээр ойлгоноо бэхижүүлхэ. Коммуникативна: Өөрынгөө ханал бодол, ханамжа хэлэхэ	Мэдэсэ: «Түлөөнэй нэрэ» сэдэбээр бэхижүүлгэ. Шадабари: дадал. Мэдэсэ, шадабари шалгахa.	Тест «Түлөөнэй нэрэ»	д. 365 н. 156
07.04		Дайбар үгэ	Дайбар үгын удха шанар	1	Хэлээ уран, баян,тодо болгохо.	Регулятивна: Өөрөө хэшээлэй зорилго табиha. Познавательна: олон ондоо уншалга хэрэглэхэ Коммуникативна: өөрынгөө ханал бодол баталжа шадахa.	Мэдэсэ: Дайбар үгын удха шанар, анхан ба гарахан дайбар үгэ тухай ойлгосо Шадабари: Дайбар үгын удха шанар, анхан ба гарахан дайбар үгэ илгаруулха.	даабари 367, 368, 369 табицаар ажал	д. 366 н. 159
09.04			Дайбар үгын удхаараа илгарал	1	Хүнэй аман ба бэшэгэй хэлэлгын онсо өөрэ байһые ойлгоно (аянга, хэлэлгын темп, үгэнүүдэй болон сэглэлтын тэмдэгүүдэй үүргэ).	Бээ гуримшуулаад ябахa шадабари: -өөрынгөө, нүхэдэйнгөө, классайнгаа ажал багшатаяа сугтаа урид зохёогдоһон критеринүүдээр шалгахa. Оршон тойроние шудалха шадабари: - текстын удха дамжуулха.	Мэдэсэ:Наречинүүдэй анхан нуури тухай. Байрын, сагай, зорилгын, аргын, хэмжээнэй, зэргын дайбар үгэнүүд тухай. Шадабари: Байрын, сагай, зорилгын, аргын, хэмжээнэй, зэргын дабар үгэнүүдые илгаруулжа хурахa.	табицаар ажал даабари 370, 371 , 372, 375	д.373 н. 162
14.04			Дайбар үгын бии бололго	1	387-дохи даабарин удха дээрэ ажаллахадаа, ёһо заншалнуудаа хэр зэргэ	Бээ гуримшуулаад ябахa шадабари: -өөрынгөө, нүхэдэйнгөө, классайнгаа ажал багшатаяа сугтаа урид зохёогдоһон критеринүүдээр шалгахa; -багшын үгэнэн түсэбөөр,	Мэдэсэ: Юумэнэй, тэмдэгэй нэрэнүүдхээ, глаголнуудһаа гарахан тухай. Хоер амяараа үгэһөө бүридэһэн наречинүүд	д. 387 н. 167	д. 379 н. 164

					мэдэнэбиб гэжэ бодомжолхо.	алгоритмаар хүдэлжэ шадаха. Оршон тойрониёе шудалха шадабари: - зураг хаража гү, али текст уншажа, асуудалнуудта харюу олохо; - текстын удха дамжуулха. Харилсаха шадабари: -уран гоёор уншаха, хөөрэхэ.	тухай. Шадабари: ЭЭ-Эй залгалтануудыё зүб бэшэжэ хургаха. Дайбар үгэнүүдэй бии болохо арга йолгохо.		
16.04			Дайбар үгэнүүдыё хэрэглэлгэ	1	Хүнэй аман ба бэшэгэй хэлэлгын онсо өөрэ байһыё ойлгоно.	Бээ гуримшуулаад ябаха шадабари: -өөрынгөө ажал урид зохёогдоһон критеринүүдээр шалгаха; Текстын удха дамжуулха.	Мэдэсэ: Дайбар үгэнүүдыё мэдүүлэлэй ушарлагшын ба хэлэгшын үүргээр хэрэглэлгэ. Шадабари: Дайбар үгэнүүдыё хэлэлгэ ба мэдүүлэл соо зүбөөр хэрэглэлгэ	даабари 375, 385, 386(ород, англи хэлэнүүдтэ дайбар үгыё сасуулжа тобшолол хэхэ)	д. 382 н. 166
21.04			«Дайбар үгэ» сэдэбээр дабталга	1	Буряд, ород онһон хошоо үгэнүүдэй удха дээрэ ажаллажа, хургаал заабари ойлгожо абаха (д. 381 н. 164)	багшатаяа хамта хэшээлэйнгээ зорилго табиха; -хэшээлдээ юу хэһэнээ хойно хойноһоонь тоолохо. Коммуникативна: Дүтэрхы удхатай дайбар үгэнүүдыё хэлэлгэ соогоо хэрэглэхэ.	Мэдэсэ: Дайбар үгэнүүдыё мэдүүлэлнүүд соо зүбөөр хэрэглэхэ шадабаритай бололго.Наречинүүдыё бүхы дээрэнь дабтаха. Шадабари: Дүтэрхы удхатай дайбар үгэнүүдыё хэлэлгэ соогоо хэрэглэжэ хургаха.	даабари 379 текстэ дүтэрхы хөөрэхэ –даабари 383	д. 378 -2 н. 163
23.04			Диктант «Хабар»	1	Өөрын ба хүнүүдэй ажабайдалда түрэл хэлэн ямар үүргэтэйб гэжэ ойлгоно.	Бээ гуримшуулаад ябаха шадабари: -багшатаяа хамта хэшээлэйнгээ зорилго табиха; Оршон тойрониёе шудалха шадабари: - өөрынгөө ханаа бодол аман хэлэлгээр, тиихэдэ	Мэдүүлэлэй юрын гэшүүд тухай ойлгосо. Шадабари: Юрэ хөөрэхэн, асууһан ба идхалан мэдүүлэлнүүдыё илгаруулжа хураха.	грамматическа даабаритай диктант	д. 377 н. 162

					багахан текст зохёожо, бэшэгэй хэлэлгээр харуулха.	Грамматическа хуури оложо хураха. Мэдүүлэлэй юрын гэшүүд: нэмэлтэ тухай ойлгосо. Падежэй асуудалнууды дабтаха.			
28.04		Дабталга	Лексикэ. Юумэнэй нэрэ	1	Аянга, хэлэлгын темп, үгэнүүдэй болон сэглэлтын тэмдэгүүдэй үүргэ ойлгохо.	Бээ гуримшуулаад ябаха шадабари: -багшатаяа хамта хэшээлэйнгээ зорилго табиха; -юу хэхэ гээшэбиб гэжэ уридшалан хэлэхэ; Оршон тойроние шудалха шадабари: - номоор хүдэлхэ (номой гаршагай, тусгаар тэмдэгүүдэй үүргэ ойлгохо)	Мэдэсэ: Хэлэлгын стиль нүүд тухай тобшо дабталга: уран зохеолой, эрдэм хуралсалай, ниитэ- толилолгын (публицистическэ), хөөрэлдөөнэй, ярянай, хэрэгэй стиль. Юумэнэй нэрэ дабтаха. Шадабари: Элдэб янзын найдалганууды бэшүүлжэ хургаха. Элдэб янзын удхатай соносхол бэшүүлжэ хургаха.	даабари 388, 394 ,397, .401 схемээр ажал.	д. 398 н. 171
30.04			Тэмдэгэй нэрэ Тоогой нэрэ	1	Өөрын уг удам мэдэнэ гүб гэжэ ойлгоно (даабари 414 нюур 175)	Бээ гуримшуулаад ябаха шадабари: -багшын үгэнэн түсэбөөр, алгоритмаар хүдэлжэ шадаха. Оршон тойроние шудалха шадабари: -текст уншажа, асуудалнуудта харюу олохо; -багшатаяа болон нүхэдтээ хамта дүн гаргаха.	Мэдэсэ: Тэмдэгэй нэрэ, тоогой нэрэ дабтаха.. Шадабари: Тэмдэгэй нэрэ, тоогой нэрэ мэдүүлэл соо хэрэглэхэ шадаха. Зохилдолой, хамаадалай залгалтанууды хэрэглэхэ.	даабари 406, 409, 414	д. 415 н. 176
05.05			Шалгалтын ажал	1	изложениин удха дээрэ ажаллахадаа, хэлэлгэдээ дүримүүдээ хэрэглэжэ	Бээ гуримшуулаад ябаха шадабари: -багшын үгэнэн түсэбөөр, алгоритмаар хүдэлжэ шадаха. Оршон тойроние шудалха шадабари:	Мэдэсэ: Мэдүүлэлэй нэгэ түрэл гэшүүд тухай ойлгосо. Шадабари: холбоо хэлэлгэ хүгжөөлгэ. Элдэб янзын	Изложени бэшэлгэ	д. 417 н. 177

					шадана гүб гэжэ бодомжолхо.	- багшатая болон нүхэдтээ хамта дүн гаргаха; Харилсаха шадабари: холбоо хэлэлгэ хүгжөөлгэ	изложеги бэшүүлжэ хургаха.		
07.05			Түлөөнэй нэрэ, дайбар үгэ	1	Хүнэй аман ба бэшэгэй хэлэлгын онсо өөрэ байһые ойлгоно (аянга, хэлэлгын темп, үгэнүүдэй болон сэглэлтын тэмдэгүүдэй үүргэ).	Бээ гуримшуулаад ябаха шадабари: -өөрынгөө, нүхэдэйнгөө, классайнгаа ажал багшатая сугтаа урид зохёогдоһон критеринүүдээр шалгаха; -багшын үгэһэн түсэбөөр, алгоритмаар хүдэлжэ шадаха.	Мэдэсэ: Түлөөнэй нэрэ, дайбар үгэ дабтаха. Шадабари: Сэглэлтын тэмдэгүүдые табижа хураха.	Даабари 417, 418, 419 нэгэ амитан тухай хөөрөө зохёохо	д. 420 н. 178
12.05			Хэлэлгын стильнүүд тухай	1	аман ба бэшэгэй хэлэлгын онсо өөрэ байһые ойлгоно (аянга, хэлэлгын темп, үгэнүүдэй болон сэглэлтын тэмдэгүүдэй үүргэ).	Өөрынгөө, нүхэдэйнгөө, классайнгаа ажал багшатая сугтаа урид зохёогдоһон критеринүүдээр шалгаха; -багшын үгэһэн түсэбөөр, алгоритмаар хүдэлжэ шадаха.	Мэдэсэ: Жэл соо үзэһэнөө дабталга. Хэлэлгын стильнүүд тухай. Шадабари: Хэрэгэй саархануудые хэрэглэжэ хуралга. Бэшэг бэшүүлжэ хургаха.	Бэшэг бэшэхэ	д. 422 н. 179
14.05			Жэл соо үзэһэнөө дабталга	1	Жэл соо үзэһэнөө дабтан, хэр зэргэ ойлгоһоноо сэгнэхэ.	Өөрынгөө, нүхэдэйнгөө, классайнгаа ажал багшатая сугтаа урид зохёогдоһон критеринүүдээр шалгаха; -багшын үгэһэн түсэбөөр, алгоритмаар хүдэлжэ шадаха.	Шадабри: текстын комплекснэ анализ Алдуугүйгөөр, зүб бэшэжэ шадаха. Нурагшадай дадал шадабари, мэдэсэ шалгалта	Тест (дидактическа материал) даабари 421	тест зохёохо
19.05			Шалгалтын ажал	1	Хүнэй аман ба бэшэгэй хэлэлгын онсо өөрэ байһые ойлгоно.	Бээ гуримшуулаад ябаха шадабари: -өөрынгөө, нүхэдэйнгөө, классайнгаа ажал багшатая сугтаа урид зохёогдоһон критеринүүдээр шалгаха;	Шадабри: Алдуугүйгөөр, зүб бэшэжэ шадаха. нурагшадай дадал шадабари, мэдэсэ шалгалта	Текстын комплекснэ анализ	«Мини и ероээдүй» найруулга

					Оршон тойрониё шудалха шадабари: - багшатая болон нүхэдтээ хамта дүн гаргах; Харилсаха шадабари: -уран гоёор уншаха, хөөрэхэ.			
21.05			Шалгалтын ажалай анализ	1	Хүнэй аман ба бэшэгэй хэлэлгын онсо өөрэ байһыё ойлгоно. Бээ гуримшуулаад ябаха шадабари: -өөрынгөө, нүхэдэйнгөө, классайнгаа ажал багшатая сугтаа урид зохёогдоһон критеринүүдээр шалгах; Оршон тойрониё шудалха шадабари: - багшатая болон нүхэдтээ хамта дүн гаргах; Харилсаха шадабари: -Өөрынгөө һанамжа баталжа шадаха.	Шадабри: Алдуугүйгөөр, зүб бэшэжэ шадаха. һурагшадай дадал шадабари, мэдэсэ шалгалта. Текстын комплекснэ анализай шүүмжэлэл. 6-дахи класста үзэхэнөө дабталга	текстын комплекснэ анализай шүүмжэлэл.	
				67ч				

Жэлэй Һүүлдэ шалгалта

Ц . Номтоевой «Хилээмэн» хөөрөөнһөө хэһэг комплексно анализ

Даабаринууд:

1. Текст уншагты
2. Выявление набора ключевых слов текста
3. Текстын сэдэб элирүүлэгты
4. Текстын проблемэ элирүүлэгты
5. Текстын түсэб табигы
6. Текст нэрлэгты
7. Зохёолой стиль элирүүлэгты
8. Хамаадалай залгалтануудые ологты.
9. Тэмдэгэй нэрын зэргэ ологты
10. Синоним ологты.
11. Авторай позиции элирүүлэгты.
12. Текстын удха дээрэ үндэһэлжэ, багахан найруулга бэшэгты.

Харюунууд:

1. Үлзытэ үбгэн....
Аша хүбүүн Жалсарайн тугаар хэлэһэн үгэнүүд зосоонь шэнгэнэгүй.
2. Ключевые слова: хилээмэн, Үлзытэ үбгэн, Жалсарай, шэдэжэрхибэ, хаяжа болохогүй, үнэтэй бэшэ, шэнгэнэгүй.
3. Темэ: Хилээмэн- нангин эдеэн ;
4. Проблемэ: Ямар ажал хэгдэжэ, хилээмэн манай стол дээрэ бии болоноб?
5. 1) Үлзытэ үбгэн айлшалба.
2) Ашатаяа сайлаба.
3) Юундэ хилээмэ хаябаш?
4) Хилээмэн – нангин эдеэн.
6. «Нангин эдеэн»
7. Уран найханай (худож.) стиль
- 8.

Нюурга хамаадаһан залгалтанууд	Өөртэ хамаадаһан залгалтанууд
тэдэнь	хүбүүнэйдээ
хүбүүниинь	һургуулидаа
бэринь	басагаяа
ашань	ажалдаа
	ашатаяа

9. Тэмдэгтэй нэрын зэргэ:

саб сагаан

шэб шэнэхэн

10. Синоним:

аягүй-амгалан бэшэ

11. Авторай позици. Автор хилээмэ хаяха хэрэггүй, хилээмэ хаяхан Жалсарай хүбүүе буруушаана. Хилээмэн нангин эдеэн, хилээмэ хаяжа болохогүй, хилээмээр үл залганабди, дайнай хүндэ хүшэр сагта хилээмэн ямар гамтай байгаа гэжэ ойлгуулна. Хилээмэн нангин эдеэн гэжэ хэлэхээс ханана.

Даабари:

а) Зурагдахан үгэнүүд ямар хэлэлгын хубинууд бэ?

б) Тус хэлэлгын хубинууд ямар мэдүүлэлэй гэшүүд болоноб?

В-1. Хэбтгэһэн хүн хээли алдаха, ябаһан хүн яһа зууха. Түрүүлэгшэ мориншни энэл даа. Гар дээрэнь аягатай сай ууралтана. Ахамни үглөөдэр ерэжэ магад. Тэрэ ерэгшэ хүн минии нүхэр. Таа, иихэдээ яадаг юм?

В-2. Ябаха нохойе ябахагүй нохой хаатуулба. Бидэ харгыгаар ерээбди. Манай нютаг харгыгаар хайн. Тэжээһэн буруу тэргэ эбдэбэ. Хото ябаха болзорнай үглөөдэр. Энэ тэрэ арьяатаниие тэһэ биса мүргэдэг, тэнсэлгүйхэн хүсэтэй Тэхэ бабана гэшэб.

В-3. Эрхые хуранхаар, бэрхые хура. Хэлэнэй ута толгой орёохо, хормойн ута хүл орёохо. Хүн болохо багаһаа, хүлэг болохо унаганһаа. Тэрэ басаган манай. Эрын хайн гэрэйнгээ газаа, эхэнэрэй хайн гэрэйнгээ досоо. Шамайгаа ерүүлхэбди.

В-4. Урданай зоной үхибүүдээ багаһаань хойшо али бүхы юумэндэ хургадагынь яхашье аргагүй зүб. Суглаанай һүүлдэ кино харуулба. Үхибүүд миисгэйн һүүлдэ саарһа уяжа наадаба. Эдэ модонуудай сэхэнүүдыень отолоё. Өөрынгөө мууе үхэтэрөө мэдэхэгүй, хүнэй мууе уулзаһаар мэдэхэ. Үгэ, үрөөһэнииньэндэ хорхойжо хэбтэнэбши?

Обородууд

Даабари:

1. Мэдүүлэлэй сэглэлтын тэмдэг табяад, тайлбариллагты.

2. Мэдүүлэл соо байһан обородуудай дахуулагша, үйлэдэгшыень ологты.

3. Причастна оборот юрын гү, али бээе дааһан гү гэжэ элирүүлэгты. Юундэ?

4. Деепричастна оборот юрын гү, али бээе дааһан гү гэжэ элирүүлэгты. Юундэ?

5. Обородууд мэдүүлэл соо ямар гэшүүн болоноб гэжэ асуудал табяад тодоруюлагты.

6. Мэдүүлэлэй гэшүүдээр шүүлбэри хэгты.

В-1. Урин дулаан эхилжэ, наруули нэмэри газарта түрүүшын ургы сэсэг халбараад, һонин хоншуухан үнэр хамар өөдэ хангалтана. Манай буряад зоной дунда эрын гурбан наадан бүри эртэ урда саһаа эхилээд, мүнөө болотор аргагүй ехээр дэлгэрһэн юм.

В-2. Урин дулаан хабарай сагай ерэхэдэ, үнэр дэлгэр тала дайдамнай хэргэн, үнгын сэсэгүүдээр халбаран долгилжо, хүбшэ тайгамнай ногоорон, хүхы шубуунай дуугаар ханхинан зэдэлдэг. Радна өөрөө мэдэнгүй, зуруулаа үбэртэлжэрхёод, ажалша хүнэй абьяасаар хорёогой хургааг абажа, шамарһан оройень заһажа эхилбэ.

Нуралсалай-методическа хангалга

1. «Буряад хэлэн», О.Ш. Цыремпилова, Ц.С. Жанчипова, Улаан-Үдэ., «Бэлиг», 2013 он.
2. «Буряад хэлээр тестнүүд», Б.Б. Гомбоев., Улаан-Үдэ., «Бэлиг», 2014 он.
3. «Буряад хэлэн» сахим нураха ном., Улаан-Үдэ., 2006 он., 2012 он.
4. «Буряад хургуулийн програмнууд», «Буряад хэлэн» Ү- XI классууд., Д.Б. Базарова, Д.Д. Санжина., Б.Б. Будаин., Улаан-Үдэ., «Бэлиг», 2008 он.
5. «Буряад хэлээр, уншалгаар, буряад литератураар нурагшадай мэдэсэ, шадабари, дадал сэгнэхэ эрилтэ», Ц.Б. Цыренова, Б.Б. Жалсанов., Улаан- Үдэ., «Бэлиг», 2007 он.
6. «Буряад хэлэн болон литератураар дунда хургуулийн нуралсалай заршам», Б-Д. Батоев., Д-Н.Д. Доржиев., С.Ж. Балданов..., «Бэлиг», 2004 он.

Шэнэ онол арга:

1. Компьютер
2. Проектор
3. Интерактивна самбар
4. «Буряад хэлээр сахим нураха ном»
5. Буряад уран зохёолой соносохо номой хан (аудиобиблиотека)

Шалгаха хэрэгсэл :

- Шалгалтын асуудалнууд ба даабаринууд;
- Электрон номой тестнүүд

Интернет онол арга:

- <http://www.edu.ru> – Федеральний портал «Российское образование».
- <http://www.edu03.ru/-Министерство> образования и науки РБ
- <http://www.buryadxelen.org>
- <http://www.nomoihan.org>
- <http://www.ict/edu.ru/> - Портал «Информационно-коммуникационные технологии в образовании».
- <http://www.Kpmo.iv-edu.ru/> – Сайт регионального комплексного проекта модернизации образования.
- <http://fcior.edu.ru/> - Федеральный центр информационно-образовательных ресурсов.
- www.edu-all.ru – Справочно-информационный образовательный портал «Всеобуч»

Нурагшадай уншаха литература

1. «Буряад хэлэн», О.Ш. Цыремпилова, Ц.С. Жанчипова, Улаан-Үдэ., «Бэлиг», 2013 он.
2. «Буряад хэлэн» сахим нураха ном., Улаан-Үдэ., 2006 он., 2012 он.